Двойчы герой сацыялістычнай працы трапіў у няміласць (стар. 2)
Выбух у Магілёве: версіі забойства (стар. 4)

СВАБОДА

Год заснавання 1902
Выходзіць з 1990
Галоўны рэдактар Ігар Гермянчук
Заснавальнік Павел Жук
Выдавец – рэдакцыя
газеты СВАБОДА
Наклад 32.360
Адрас рэдакцыі:
220088, Мінск, вул.Іванаўская, 56
Тэл./факс 2 362 441

Аўторак, 14 кастрычніка 1997 г. № 113 Кошт свабодны

Беларускі КС не адпавядае еўрапейскім патрабаванням

Цяперашні Канстытуцыйны суд Беларусі не прыняты ў Канферэнцыю канстытуцыйных судоў Еўропы ў якасці паўнапраўнага члена.

Як паведаміў Адам Янкевіч, дырэктар дэпартамента пры старшыні Канстытуцыйнага трыбунала Польшчы, у Варшаве, дзе на мінулым тыдні праходзіла чарговая сесія Канферэнцыі, выступіў старшыня Канстытуцыйнага суда Беларусі Рыгор Васілевіч. Заслухаўшы Васілевіча, члены Канферэнцыі не палічылі магчымым задаволіць ягоную просьбу аб прыняцці Канстытуцыйнага суда Беларусі ў Канферэнцыю. Было адзначана, што беларускі КС не адпавядае патрабаванням, неабходным для атрымання статуса паўнапраўнага члена.

Такім чынам, Беларусь, разам з Албаніяй, Арменіяй, Босніяй і Герцагавінай, Македоніяй і некаторымі іншымі дзяржавамі, застаецца асацыяваным членам Канферэнцыі канстытуцыйных судоў Еўропы. Для даведкі: у Канферэнцыі прадстаўленыя 32 еўрапейскія дзяржавы, Канстытуцыйны суд Беларусі атрымаў статус асацыяванага члена яшчэ ў той час, калі яго ўзначальваў Валерый Ціхіня.

БелаПАН

Прыватны дом давядзецца страхаваць

Гэтая навіна наўрад ці ўзрадуе сельскіх жыхароў

Прэзідэнт Лукашэнка на мінулым тыдні выдаў дэкрэт «Аб абавязковым страхаванні будынкаў, што належаць грамадзянам». У адпаведнасці з дэкрэтам з 1 студзеня наступнага года ў Беларусі ўводзіцца абавязковае страхаванне прыватных жылых дамоў і гаспадарчых пабудоў. Як вядома, гэтая практыка існавала ў савецкія часы — кожная хата, хлеў, лазня ды іншыя пабудовы падлягалі абавязковаму страхаванню, незалежна ад жадання гаспадара. Цяпер будзе тое самае: штогод да 1 лістапада ўладальнікі прыватных дамоў павінны будуць заплаціць страхавыя ўзносы. Напрыклад, за хату, ацэненую страхавым агентам у 60 мільёнаў рублёў, давядзецца заплаціць 0,5 працэнта ад гэтай сумы — 300 тыс. рублёў. Ад абавязковага страхавання вызваляюцца толькі тыя гаспадары, у якіх месячны даход на аднаго члена сям'і меншы за дзве мінімальныя зарплаты.

Наколькі нам вядома, ідэя рэанімаваць старую савецкую практыку нарадзілася пасля разбуральнага ўрагану, які пранёсся сёлета ўлетку па некаторых рэгіёнах Беларусі. Незалежныя эксперты расцэньваюць вяртанне прымусовага страхавання як кепскую тэндэнцыю, спасылаючыся на тое, што ў цывілізаваных краінах падобныя страхоўкі — справа добраахвотная. Аднак урадавыя чыноўнікі разводзяць рукамі: *«А што рабіць, калі людзі зусім перасталі страхавацца? Дзе браць грошы, калі раптам зноў здарыцца якое стыхійнае бедства?»* Карацей, вырашылі падвышаць свядомасць людзей праверанымі метадамі — шляхам прымусу.

І яшчэ адзін нюанс: абавязковае страхаванне будзе праводзіцца выключна праз Белдзяржстрах. Нават калі вы застрахавалі свой дом у іншай кампаніі, усё адно давядзецца заплаціць абавязковы ўзнос у дзяржаўную страхавую кантору.

Мікола ГРЫНЯВІЦКІ

Схадзілі ў народ

На здымку: маладыя франтаўцы ў калоне дэманстрантаў.

На здымку: у суботу на Кастрычніцкай плошчы, што насупраць прэзідэнцкай рэзідэнцыі, мінская мэрыя арганізавала продаж гародніны. Хто накупіў бульбы ды капусты — той з галаду, відаць, не памрэ.

Акцыю пратэсту супраць збяднення насельніцтва Беларусі правялі ў нядзелю ў Мінску прадстаўнікі Народнага фронту і Свабодных прафсаюзаў.

Прыкладна дзве тысячы чалавек сабралася ў 11 гадзінаў каля ст.метро «Трактарны завод» і вуліцамі Даўгабродскай і Пляханава прайшлі да сквера на праспекце Ракасоўскага, дзе адбыўся кароткі мітынг. На ім выступілі спікер ВС Сямён Шарэцкі, старшыня прафсаюза металістаў Міхаіл Марыніч, лідэр жаночага руху Таццяна Ваніна і адзін з кіраўнікоў БНФ Юрась Беленькі, якія адзначылі, што ўсе эканамічныя праблемы дзяржавы звязаныя з некампетэнтнасцю беларускага кіраўніцтва і могуць быць вырашаныя толькі пасля адстаўкі Лукашэнкі.

Акцыя павінна была прыцягнуць увагу працоўных да праблемы беднасці большасці беларускага грамадства, таму арганізатары мерапрыемства адмыслова вырашылі правесці шэсце праз рабочыя кварталы сталіцы. Сярод дэманстрантаў выдзялялася група маладых франтаўцаў у стылізаваных турэмных робах, якія неслі пудзілы «інфляцыі», «карупцыі» і іншыя падобныя сімвалы, якія былі публічна спаленыя пасля заканчэння мітынгу. Відаць, гэтае «парушэнне пажарнай бяспекі» міліцыянты палічылі дастатковай падставай для рэпрэсіяў супраць маладых апазіцыянераў. У гэты дзень у розных раёнах горада было затрымана каля 20 чалавек, большасць з якіх выпусцілі з пастарункаў пасля складання адпаведных пратаколаў. А лідэраў «Маладога фронту» Паўла Севярынца і Яўгена Скочку ў міліцыі пратрымалі цэлую ноч і раніцай даставілі ў суд Ленінскага раёна Мінска, які аштрафаваў іх на 300 тысяч рублёў кожнага. Лёс трэцяга арыштанта — Вадзіма Кабанчука — пакуль застаецца невядомым.

Альгерд НЕВЯРОЎСКІ

Прэзідэнт і сем хадайнікаў

Чыноўнікі прэзідэнцкай адміністрацыі скардзяцца, што грамадзяне завалілі кіраўніка дзяржавы сваімі скаргамі. Прэзідэнцкім юрыстам было даручана знайсці выйсце, як з гэтым змагацца. У выніку нарадзілася канцэпцыя новага прэзідэнцкага дэкрэта з рабочай назвай «Аб мінімізацыі бюракратызму». Неафіцыйным чынам рэдакцыя СВАБОДЫ атрымала гэты дакумент, які быў распрацаваны дзяржаўна-прававым упраўленнем адміністрацыі прэзідэнта.

Што ж прапануюць прэзідэнцкія дэкрэтатворцы? На іхнюю думку, частыя і нікім не абмежаваныя звароты грамадзян у дзяржаўныя органы са сваімі скаргамі замінаюць эфектыўнай працы дзяржаўнага апарата, тым больш, што, *«часцей за ўсё ў дзяржаўныя органы звяртаюцца не тыя, хто сапраўды мае такую патрэбу, а тыя, хто зрабіў хаджэнне па інстанцыях сваім звычайным заняткам»*.

Таму, каб істотна палепшыць становішча, галоўнае дзяржаўна-прававое ўпраўленне прапануе стварыць у Беларусі *«сістэму народнага прадстаўніцтва на чале з прадстаўніком усяго народа — прэзідэнтам РБ»*. Як абсалютна справядліва адзначаецца ў праекце, *«усіх грамадзян аднаму прэзідэнту не абараніць»*, і таму Самаму Галоўнаму Прадстаўніку патрэбныя дапаможцы.

Згодна з праектам, новая сістэма народнага прадстаўніцтва будзе складацца з трох узроўняў: раённага, абласнога (6 вобласцяў і асобна горад Мінск) і непасрэдна прэзідэнцкага. Народныя прадстаўнікі (хадайнікі) раённага ўзроўню будуць абірацца працоўнымі калектывамі прадпрыемстваў, установаў і арганізацыяў, а таксама жыхарамі невялічкіх населеных пунктаў ці гарадскіх мікрараёнаў. Гэтыя хадайнікі адзіныя (!) змогуць звяртацца са скаргамі і хадайніцтвамі грамадзян свайго раёна ў дзяржаўныя органы, але толькі свайго ўзроўню. Такім чынам, усе астатнія грамадзяне будуць пазбаўленыя права на асабістыя альбо калектыўныя звароты ў любыя дзяржаўныя органы, якое гарантуецца артыкулам 40 «прэзідэнцкай» канстытуцыі.

Хадайнікі раённага ўзроўню будуць выбіраць са сваіх шэрагаў хадайніка абласнога (мінскага гарадскога) узроўню. Гэтыя сем хадайнікаў змогуць адстойваць інтарэсы грамадзян на больш высокім узроўні, а таксама перадаваць хадайніцтвы на найвышэйшы ўзровень — прэзідэнту. Але перадача скаргі ці хадайніцтва на больш высокую прыступку магчымая толькі ў тым выпадку, калі не атрымаецца вырашыць праблему на ніжэйшым узроўні.

За народнымі прадстаўнікамі на ўвесь час стараннаяў у гэтай выбарнай якасці захоўваецца былое месца працы і аклад. Апроч таго, хадайнік зможа быць прыняты любым чыноўнікам свайго ўзроўню, атрымаць адказ у найхутчэйшыя тэрміны, надрукаваць інфармацыю ў СМІ зноў-такі свайго ўзроўню. Хадайнік таксама атрымае імунітэт (недатыкальнасць). Пры кожным народным прадстаўніку мяркуецца стварыць даведачна-інфармацыйную службу, каб аператыўна рэагаваць на звароты грамадзян ці хадайнікаў ніжэйшага ўзроўню.

Сродкі на сістэму «народнага прадстаўніцтва» мяркуецца атрымліваць не толькі з бюджэту, але і непасрэдна ад грамадзян. На думку стваральнікаў праекта, новая сістэма не толькі не патрабуе дадатковых выдаткаў, але і дазволіць эканоміць дзяржаўныя сродкі: маўляў, можна будзе скасаваць службы па рабоце са зваротамі грамадзян практычна ва ўсіх дзяржаўных органах, а таксама істотна скараціць функцыі і штаты мясцовых Саветаў дэпутатаў і нават прафсаюзаў.

Маральны ж прыбытак аўтары праекта тлумачылі вельмі мудрагеліста: *«дзяржаўная ўлада і прадстаўленне народных інтарэсаў атрымаюць самастойнае значэнне і не будуць змешвацца ў адзінае цэлае, дзе ўлада падаўляе служэнне народным інтарэсам»*. У той жа час, сцвярджаюць стваральнікі праекта, улада і прадстаўленне народных інтарэсаў будуць аб'яднаныя дзякуючы прэзідэнту, які ўзначальвае абедзве сістэмы. Такі вось гегелеўскі закон адзінства і барацьбы супрацьлегласцяў у выкананні заслужанага аматара нямецкага парадку.

Праблема бюракратыі існуе ва ўсіх краінах свету, на ўсіх узроўнях. Кожная краіна па-свойму змагаецца з бюракратыяй — хто горш, хто лепш. Але Беларусь, як заўсёды, абрала свой, асобы і непаўторны шлях: «Ударым дэкрэтам па чыноўніках-бюракратах!» Аднак ужо цяпер відавочна, што гэтая бязглуздзіца найбольш адаб'ецца на нас з вамі — грамадзянах Беларусі. Што будзе, напрыклад, калі ваш твар не спадабаецца раённаму хадайніку і вашую скаргу ён не прыме? Цяпер яшчэ можна паскардзіцца іншаму чыноўніку, а заўтра? Лёс вашай скаргі будзе залежаць толькі ад раённага «прадстаўніка».

Але гэта будзе потым — пасля таго, як дэкрэт будзе падпісаны прэзідэнтам. А пакуль што, па нашай інфармацыі, праект разаслалі па інстанцыях для ўзгаднення і дапаўнення.

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Прэміі школьнікам

Калгасныя стыпендыі неўзабаве атрымаюць лепшыя вучні Матнявіцкай сярэдняй школы Чачэрскага раёна Гомельшчыны.

Тым, хто вучыцца без «троек», па выніках кожнай чвэрці будуць выплачваць стыпендыі ў памеры адной мінімальнай зарплаты, а выдатнікам — дзве мінімальныя.

Стыпендыі прадугледжаны дагаворам, заключаным паміж дырэкцыяй школы, калгасам «Юбілейны» і бацькамі. Гэты дакумент патрабуе ад вучняў не толькі добрых ведаў і прыкладных паводзінаў, але і беражлівых адносінаў да школьнай маёмасці.

Уладзімір ВАЛЕЎСКІ

Пагрозы ў эканоміцы толку не даюць

У верасні рэзка пагоршылася сітуацыя з выплатай зарплаты на прадпрыемствах Гомельскай вобласці.

Запазычанасць па зарплаце ў параўнанні са жніўнем павялічылася на 52 мільярды рублёў і цяпер складае ў прамысловасці вобласці 55 мільярдаў, а ў сельскай гаспадарцы — 72 мільярды рублёў. Вялікую запазычанасць маюць завод «Эмальпосуд», трэст «Гомельсаўгасбуд», ВА «Весткар». «Рэкардсменам» жа стала вытворчае аб'яднанне «Гомсельмаш».

Магчыма, што рэзкі рост запазычанасці звязаны з мінулагоднімі пагрозамі прэзідэнта кіраўнікам прадпрыемстваў аб пакаранні за затрыманне зарплаты. Гэта прывяло да таго, што некаторыя кіраўнікі, каб пазбегнуць непрыемнасцяў, пайшлі на скажэнне справаздачнай дакументацыі. Кантрольныя службы выявілі падтасоўкі, вінаватыя атрымалі штрафы. Але ж праблема засталася, і наўрад ці яе вырашыць пастанова аблвыканкама аб тым, каб лічыць затрымку выплаты зарплаты больш чым на два месяцы надзвычайным здарэннем. Эканамічныя праблемы голым адміністраваннем і тым больш пагрозамі не вырашаюцца.

Уладзімір ВАЛЕЎСКІ

Дні памяці ў Брэсце

14—15 кастрычніка ў Брэсце пройдуць Дні памяці ў сувязі з 55-годдзем з дня знішчэння Брэсцкага гета.

Яўрэі здаўна жылі ў Брэсце. Яшчэ ў XIV стагоддзі князь Вітаўт выдаў ім прывілей на права пасялення ў горадзе і вялікія правы ў гандлі. У пачатку XX стагоддзя ў Брэсце пражывала 26 тысяч яўрэяў, што складала 40% агульнай колькасці жыхароў.

Брэсцкае гета, арганізаванае фашыстамі, існавала трохі менш за год — з лістапада 1941-га па кастрычнік 1942 года; колькасць яго ахвяр склала каля 18 тысяч чалавек. Усяго ж на Брэстчыне ад рук фашыстаў загінулі 80 тысяч яўрэяў.

У праграме Дзён памяці — памінальны рытуал «У кожнага чалавека ёсць імя», сустрэча з былым вязнем гета пісьменнікам Раманам Левіным, мемарыяльная цырымонія запальвання свечак і ўскладанне кветак да помніка ахвярам гета, спектакль тэатра-студыі «Раёк» па біблейскіх сюжэтах.

БелаПАН

Дэкрэт не падабаецца

Падчас абмеркавання праекта прэзідэнцкага дэкрэта аб павышэнні працоўнай дысцыпліны многія працоўныя калектывы Гомеля выказаліся катэгарычна супраць.

Праект дэкрэта быў цалкам адрынуты ў Верхне-Дняпроўскім парагоддзе, ААТ «8 Сакавіка», абласной клінічнай бальніцы, абласной дзіцячай бальніцы, на рэчыцкім заводзе «Тэрмапласт» і інш.

У большасці працоўных калектываў вертыкальшчыкам удалося дамагчыся падтрымкі, але толькі асобных артыкулаў праекта і пры ўмове іх дапрацоўкі. Заўвагі людзей па праекту тычыліся памераў штрафаў, супярэчнасцяў праекта з ужо заключанымі калектыўнымі дагаворамі і ўвогуле з кодэксам законаў аб працы.

Між тым, на пасяджэнні гарвыканкама было заяўлена, што *«працоўныя Гомеля падтрымліваюць праект дэкрэта»...*

Уладзімір СТАРЧАНКА

Японцы не паверылі ў «беларускі цуд»

Магілёў наведала дэлегацыя Японскай асацыяцыі па гандлі з Усходняй Еўропай.

Асацыяцыя створана міністэрствам знешняга гандлю Японіі і аб'ядноўвае 180 прадпрыемстваў, гандлёвых фірмаў і даследчых цэнтраў. Дэлегацыя вывучае магчымасці для наладжвання гандлю з краінамі Усходняй Еўропы.

У Магілёве японцаў знаёмілі з прамысловасцю і, галоўнае, з вядомымі паказчыкамі «фантастычнага» росту беларускай эканомікі. Замежных прадпрымальнікаў спадзяваліся пераканаць у тым, што ў нас усё добра. Японцы ветліва ківалі, дзякавалі за ўвагу да іх, але мусілі расчараваць магілёўскую вертыкаль: умовы ў нас для развіцця эканамічнага супрацоўніцтва вельмі неспрыяльныя. З тым і з'ехалі.

Сымон ГЛАЗШТЭЙН

Чалавечыя адносіны за невялікія грошы

Заплаціўшы 1 мільён 600 тысяч рублёў, мазырскія парадзіхі могуць атрымаць палепшаныя ўмовы падчас родаў.

Такую паслугу пачаў аказваць жаночым гарадскі радзільны дом. У камплект паслуг уваходзяць: выбар урача і акушэркі, прадастаўленне асобных радзільнай і паслярадавай палат. За нараджэннем дзіцяці, пры жаданні, могуць назіраць муж, маці і бацька парадзіхі. Раз у дзень маладую маці і яе немаўля дазваляецца наведваць сваякам.

Мазыранкам падабаецца, што чалавечыя адносіны падчас родаў можна купіць за не такія ўжо вялікія грошы. Паслуга набывае папулярнасць.

Уладзімір ВАЛЕЎСКІ

«Рассвет» у аблозе

Двойчы герой сацыялістычнай працы трапіў у няміласць

У мінулую пятніцу, выступаючы ў Авальнай зале парламента, прэзідэнт Лукашэнка публічна загадаў зняць з пасады Васіля Старавойтава, старшыню акцыянернага таварыства «Рассвет».

Васіль Старавойтаў узначальваў славуты калгас імя Кірылы Арлоўскага на працягу 30 гадоў, а сёлета калгаснікі-акцыянеры выбралі свайго 73-гадовага старшыню яшчэ на адзін пяцігадовы тэрмін.

Пасля лукашэнкаўскага загаду ў той жа дзень на кватэры Васіля Старавойтава быў праведзены вобыск. З гэтай нагоды прыехала некалькі машын з міліцыяй і амонаўцамі, якія знайшлі пісталет, вінчэстэр і карабін. Па словах Старавойтава, *«зброя збіралася на працягу 15 гадоў і на яе быў дазвол»*. Старшыня адразу заявіў панятым, што ў кватэры ёсць 1.200 долараў, 4 мільёны беларускіх рублёў і некалькі грыўнаў. Нічога іншага пры вобыску не знайшлі.

У гэты ж дзень арыштавалі двух зяцёў Старавойтава (адзін працаваў у сталярным цэху, другі — у банку). У аднаго аказалася незарэгістраваная дробнакаліберная вінтоўка, а ў другога — патроны да рэвальвера. Міліцыя апячатала кантору ў Мышкавічах, гараж і калгасныя заводы. Учора адміністрацыю, якая прыйшла раніцай на працу, не пусцілі ў кантору. Каля ўваходаў у будынак дзяжураць дзве міліцэйскія машыны. Апячатаны таксама банк «Рассвет», які ўзначальвала дачка В.Старавойтава. (Яго статутны фонд утварылі самі калгаснікі.)

Васіль Старавойтаў не выходзіць з дому, бо апасаецца якой-небудзь правакацыі. Гаспадаркай ён больш не кіруе, хаця пазбавіць яго пасады, згодна са статутам, можа толькі сход акцыянернага таварыства. Васіль Старавойтаў кажа, што *«да апошняй хвіліны не верыў вестцы з Мінска»*. Потым прыйшоў участковы і сказаў, што яго *«прэзідэнт адхіліў ад улады»*. Васіль Старавойтаў сказаў: *«Можна было зняць з пасады іншымі метадамі, а не з такім трэскам. Я думаю, цяпер будуць плесці супраць мяне брудную справу, каб апраўдаць свае дзеянні»*.

Як паведаміў нам абласны пракурор, два дні таму ўзбуджана крымінальная справа па 91-м артыкуле, які інкрымінуе *«злоўжыванні адказных асобаў»* у «Рассвеце». Па словах пракурора, пісьмовага распараджэння аб адхіленні ад пасады В.Старавойтава няма, але будзе скліканы сход.

Васіль Старавойтаў распавёў, што на працягу месяца ягоную гаспадарку *«трэслі кантралёры»*, прычым спецыялісты не па сельскай гаспадарцы, а прамыслоўцы. Старшыня сказаў: *«Яны нічога сур'ёзнага не знайшлі. Я нічога не браў»*. Па словах Старавойтава, прэзідэнту не спадабалася, што не ўбралі 11 гектараў канюшыны са збожжам, засеяных на пашы. *«З-за дажджоў убраць раней гэты кавалак было немагчыма. Машына не можа падняць мокрую масу, таму чакалі, калі падсушыць, каб убраць на кармы»*, — распавёў старшыня.

Васіль Старавойтаў бачыць і палітычныя прычыны свайго звальнення, звязаныя з пагаршэннем становішча ў краіне. Ён сказаў, што *«галасаваў на прэзідэнцкіх выбарах супраць прэзідэнта Лукашэнкі — і ўсе пра гэта ведалі. Вось і вылезла цяпер бокам»*.

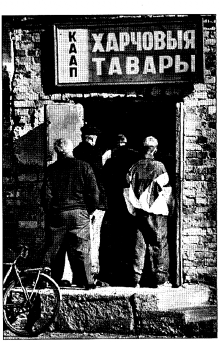
Алесь ДАШЧЫНСКІ

Кантралёраў – густа, а ў крамах – пуста

Кіраўніцтва Белкаапсаюза жыве сёння як на вулкане

Завяршылася праверка Дзяржкантролю, якая трэсла Белкаапсаюз два месяцы. Прэзідэнцкія кантралёры «накапалі» недахопаў і парушэнняў дастаткова для таго, каб пакінуць без пасадаў самых адказных гандлёвых начальнікаў. Хто канкрэтна будзе вымушаны сысці — пакуль невядома. Па звестках з Дзяржкантролю, дзе ў мінулую пятніцу на калегіі разглядалася праца гэтай грамадскай спажывецкай арганізацыі, хутчэй за ўсё «на закланне» будуць аддадзены два абласныя кіраўнікі і адзін з намеснікаў старшыні Белкаапсаюза. Канечне, здыме іх само праўленне грамадскай арганізацыі, якое ўважліва прыслухаецца да «рэкамендацый» дзяржаўнай установы.

Канчатковыя вынікі праверкі стануць вядомыя на гэтым тыдні. Старшыня Белкаапсаюза Віктар Владыка гаворыць, што згодны з рашэннем Дзяржкантролю, і называе яго «цалкам справядлівым». Пры гэтым ён заўважае, што ягоная арганізацыя ўсё ж не такая і дрэнная. *«Усе галіны Белкаапсаюза працуюць з прыбыткамі, на 8 стратных прадпрыемстваў прыходзіцца 110 прыбытковых»*, — кажа старшыня. У наступным годзе ён лічыць неабходным дасягнуць дзвюх мэтаў: першая звязана з «пашырэннем», другая — з «паглыбленнем». Пашыраць давядзецца асартымент тавараў, які за мінулыя гады значна збяднеў: некаторыя сельскія крамы гандлююць хіба што толькі хлебам, ды і то дарагім — з камерцыйнай мукі. А вось «паглыбленне» азначае пранікненне ў самыя глухія вёскі Беларусі, дзе ніякіх тавараў і ў савецкія часы не завозілі.

Хлеб прывезлі!

Між тым, вяскоўцы ўжо звыкліся з пустымі паліцамі ў краме з шыльдай «КААП». Узгадваюць, што і раней так было — абяцалі жыць пры камунізме, а ледзь хлеба хапала. Цяпер абяцаюць рынкавы сацыялізм, а на паліцах адны слоікі з бярозавым сокам. Зноў пастановы, абяцанні, адстаўкі. Што змянілася? «Дзякуй Богу — нічога».

Алесь ПАЎЛОВІЧ

Народны трыбунал пра Чарнобыль

На мінулым тыдні ў Мінску і Гомелі адбыліся прэзентацыі кнігі «Чарнобыль. Наступствы для навакольнага асяроддзя, здароўя і правоў чалавека». У ёй сабраныя матэрыялы слуханняў Пастаяннага Народнага трыбунала, якія праходзілі 12—15 красавіка 1996 года ў Вене.

Народны трыбунал — міжнародная недзяржаўная арганізацыя, якая мае дзве асноўныя мэты: распаўсюджваць праўду аб экалагічных наступствах тэхнагенных катастроф і дапамагаюць іх ахвярам. Выдадзеная на чатырох мовах (англійскай, французскай, нямецкай, рускай), кніга, на думку членаў Народнага трыбунала Саланж Фернэ (Францыя) і Мішэля Фернэ (Швейцарыя), павінна паспрыяць дасягненню гэтых мэтаў, бо ў ёй змешчана праўдзівая інфармацыя аб маштабах чарнобыльскай катастрофы. Гэтая інфармацыя значна адрознівалася ад афіцыйных дадзеных савецкага часу, заключэнняў экспертаў МАГАТЭ і іншых міжнародных арганізацый, зацікаўленых у падтрымцы атамнай энергетыкі, гаварылася на мінскай прэзентацыі.

Чарнобыль — ці не найбуйнейшая катастрофа ў гісторыі чалавечай цывілізацыі, і Народны трыбунал зрабіў вельмі жорсткія высновы: *«Трыбунал асуджае Міжнароднае Агенцтва па Атамнай Энергетыцы (МАГАТЭ) — за перашкоды ў развіцці іншых відаў энергетыкі, якія выкарыстоўваюць альтэрнатыўныя, невычарпальныя крыніцы энергіі. Трыбунал абвінавачвае тых вучоных, якія пад ціскам прыхільнікаў развіцця ядзернай энергетыкі спрыяюць замоўчванню яе наступстваў. Трыбунал лічыць: выкарыстанне ядзернай энергіі як у мірных, так і ў ваенных мэтах павінна быць забаронена; ААН павінна забараніць МАГАТЭ садзейнічаць далейшаму развіццю ядзернай энергетыкі»*.

На прэзентацыі кнігі эксперты зрабілі паведамленне і аб цяперашнім рэальным становішчы ў нашай краіне. *«Беларусь вельмі пацярпела ад аварыі ў Чарнобылі, але наступствы могуць быць яшчэ больш жудаснымі»*, — сказаў у сваёй прамове прафесар Васіль Несцярэнка (ён таксама член Народнага трыбунала). *«Насуперак распрацаваным раней мерам па абароне насельніцтва забруджаных тэрыторыяў А.Лукашэнка зняў там абмежаванні на сельскагаспадарчую дзейнасць»*, — сказаў В.Несцярэнка. Выступоўца падкрэсліў, што ў асноўным радыенукліды трапляюць у арганізм з ежай, а па дадзеных цэнтраў аналізу за апошнія 5 гадоў узровень забруджання прадуктаў не паменшыўся. *«Афіцыйныя дадзеныя часта заніжаныя больш як у 10 разоў. У не самай забруджанай Брэсцкай вобласці кожная трэцяя дзяця знаходзіцца пад пагрозай захварэць ад унутранага радыяцыйнага выпраменьвання»*, — такі трывожны прагноз прафесара В.Несцярэнкі.

Аляксандр ВАСІЛЕЎСКІ

Новая паслуга

Ананімныя грошы

Беларускія банкі неўзабаве павінны прапанаваць новы від паслуг — валютныя рахункі і ўклады на прад'яўляльніка.

Іх з'яўленне чакаецца ў бліжэйшыя месяцы. Прыбалтыйскія банкі даўно практыкуюць такую паслугу, і там знаходзіцца даволі шмат сродкаў грамадзянаў нашай краіны і беларускіх фірмаў. Так званыя кодавыя рахункі ў банках краін Балтыі дазваляюць больш свабодна распараджацца грашыма — без залішняй апекі і кантролю з боку падаткавых органаў.

Канкурэнцыя прымусіла Нацыянальны банк распрацаваць палажэнне аб аналагічнай дзейнасці ў Беларусі, і пяць камерцыйных банкаў ужо звярнуліся па адпаведны дазвол.

Усе аперацыі па «ананімных» рахунках можна будзе ажыццяўляць толькі з памяшкання банка.

Палажэнне прадугледжвае, што кожны зможа абсалютна ананімна, без прад'яўлення дакументаў, указання свайго прозвішча, адрасу і г.д., размясціць у банку валютныя сродкі. Каб адчыніць такі рахунак або зрабіць уклад на прад'яўляльніка, трэба будзе папросту прыйсці ў банк і ўнесці мінімальную суму (яе памер вызначае камерцыйны банк). Грошы на рахунак можна ўносіць наяўнымі або перавесці з-за мяжы, або з аналагічнага рахунка. Для карыстання рахункам банк выдае кліенту адпаведныя дакументы і паролі.

Аднак калі кодавымі рахункамі ў многіх прыбалтыйскіх банках магчыма кіраваць па тэлефоне або праз факс, у Беларусі ўсе аперацыі можна будзе ажыццяўляць толькі з памяшкання банка пры дапамозе спецыяльнай камп'ютэрнай сістэмы. Больш за тое: здымаць наяўную валюту з такога рахунка давядзецца толькі праз банкамат — аўтаматычнае прыстасаванне для выдачы грошай. Між тым, на сённяшні дзень банкаматы мае толькі Белзнешэканамбанк, прычым у колькасці ўсяго пяць штук, і толькі ў Мінску. Праўда, з такога рахунка можна без перашкод перавесці грошы за мяжу.

Што датычыць канфідэнцыяльнасці, то інфармацыя аб аперацыях на рахунку можа быць прадастаўленая дзяржаўным органам, якія маюць права кантролю за рахункамі фізічных асобаў. Аднак у любым выпадку асоба ўладальніка ўкладу павінна заставацца таямніцай.

На думку спецыялістаў, гэтае новаўвядзенне ў банкаўскай справе пакуль што істотна не зменіць сітуацыю. Умовы вядзення кодавых рахункаў банкамі Балтыі ўсё роўна застаюцца больш зручнымі, а нашая неразвітая інфраструктура (недахоп банкаматаў) стварае для кліентаў дадатковыя цяжкасці. Аднак сам прэцэдэнт «ананімных» банкаўскіх рахункаў, з аднаго боку, будзе спрыяць пэўнай акумуляцыі валютных сродкаў у беларускіх банках, а з другога — стымуляваць развіццё тэхнічнай аснашчанасці саміх банкаў.

Ян ГАЛЕВІЧ

ГАНДАЛЬ

Зручней чытаць — даражэй плаціць

Днямі павінны пачацца масавыя інспекцыі па праверцы гандлёвых арганізацыяў — прычым не толькі буйных супермаркетаў і універмагаў, але і кіёскаў ды «чаўнакоў».

Як паведамілі ў міністэрстве гандлю, гэтым разам інспектары збіраюцца прасачыць, як гандляры выконваюць патрабаванні Савета міністраў Беларусі аб забароне з 1 кастрычніка гандлю імпартнымі прадуктамі харчавання і прамысловымі таварамі без адпаведных цэтлікаў на беларускай або рускай мовах.

Нагадаем, што адпаведную пастанову ўрад прыняў яшчэ ў траўні. Цяпер гандляр абавязкова павінен прадаставіць пакупніку інфармацыю на беларускай або рускай мовах пра назву прадукта, краіну вырабу і краіну паходжання, дату вырабу, тэрмін прыдатнасці і ўмовы захоўвання. Для прамысловых тавараў інфармацыя павінна яшчэ ўтрымліваць звесткі і пра асноўныя спажывецкія характарыстыкі тавару і правілы карыстання (тыпу: не мыць мылам і не чысціць ваксай). Уся гэтая інфармацыя павінна змяшчацца на ўпакоўцы ці на асобным аркушы, які абавязкова прыкладаецца да тавару.

Канешне, мера неабходная, але лёгка выканаць патрабаванні змогуць хіба буйныя фірмы, якія займаюцца імпартам і для якіх не будзе праблемы замовіць сваім пастаўшчыкам яшчэ адзін надпіс на ўпакоўцы. Не будзе праблем і для тых, хто атрымлівае тавары з Расіі — расійскі рынак нашмат большы за беларускі, а там падобнае правіла дзейнічае ўжо даўно. Цяжэй дробным гандлярам. *«Відаць, па начах будзем пісаць ад рукі этыкеткі да кітайскіх і карэйскіх кепак і куртак, нічога не зробіш»*, — дзяўчына-«чаўнок» з мінскага рынка «Ждановічы». Сапраўды, нічога не зробіш. Тым, хто не выконвае пастанову, пагражае штраф у 25% ад агульнага кошту прададзенага тавару. Пазбегнуць штрафу могуць толькі тыя, хто прадае тавары, набытыя па кантрактах, заключаных да 21 траўня 1997 г., але з 1 студзеня 1998 г. яны таксама мусяць перайсці на новы парадак гандлю.

Што б там ні было, але фірмы не адмовяцца ад свайго бізнесу — не ў першы раз іх заціскаюць. Большасці «чаўнакоў» таксама не застаецца іншага выйсця, як толькі вучыцца працаваць па новых правілах. А ў выніку пацерпіць пакупнік. Канечне, прыемна прачытаць, як правільна карыстацца красоўкамі або шапкай, але ж за гэтую дробязь давядзецца даплачваць: каштуе і папера, і друк... Падлічыш — і ўсё задавальненне адразу знікне.

Расціслаў ПЕРМЯКОЎ

Пушкин и Лукашенко

Семен БУКЧИН

Три события одного дня я безуспешно пытаюсь увязать. По сообщению БелТА, 7 октября Павел Шеремет *«уже в 23.40 находился в своей квартире в Минске»*. В этот же день А.Лукашенко подписал указ № 502, которым постановил *«объявить в Республике Беларусь 1999 год годом А.С.Пушкина»*. И в этот же день, выступая на похоронах в Могилеве видного областного функционера, правитель заявил, что принимает вызов тех, *«кто заказал его»*.

— Чего тут увязывать? Так уж совпало, — скажет читатель. Совпало-то оно совпало. А вот не отпускают эти совпадения почему-то... Ну посудите сами.

Поздним вечером Шеремета, как опаснейшего преступника, в наручниках (о чем БелТА предпочитает умолчать) подвозят к его дому в Минске. Акция проходит в условиях величайшей секретности. Бедняга Павел всю дорогу от Гродно так и не догадывается, куда же его везут. Надо полагать, план депортации из гродненского изолятора был лично утвержден на высочайшем уровне. Задача более чем ясна: не допустить торжественной встречи узника у стен гродненской тюрьмы. Цветы, объятия, недозволенные речи, опять же видео- и фотосъемка — такого триумфа правитель стерпеть не мог. Кроме того, кто его знает, вдруг стихийная встреча-митинг в Гродно перерастет в народное восстание против режима? Воспаленному мозгу, возможно, представилась такая картина: якобы преданные омоновцы оказываются предателями, снимают с Шеремета наручники, автомобиль с недавним заключенным движется сквозь забрасывающую его цветами толпу, восторженная публика, кричащая «Шеремета в президенты!», шеренгами стоит вдоль шоссе Гродно–Минск, и вот уже Шеремет торжественно входит в его резиденцию в Минске, и Шейман с Агольцом отдают ему честь, а Ваня Титенков раскатывает под ногами красную ковровую дорожку...

Ужас! Кошмар! Страшный сон! А тут на столе лежит указ о Пушкине. Надо подписывать. Я почему-то не думаю, что наш правитель хорошо знает биографию Пушкина. Но он несомненно проявил себя как стихийный последователь Николая I. Все думали, что Пушкина будут торжественно отпевать в Адмиралтейской церкви, а гроб тихонько ночью перевезли в Конюшенную. В результате публика оказалась одураченной. А потом тихонечко ночью же вывезли в Псковскую губернию. В «Отчете о действиях корпуса жандармов за 1837 год» говорилось: *«В сем недоумении и имея в виду отзывы многих благомыслящих людей, что подобное как бы народное изъявление скорби о смерти Пушкина представляет некоторым образом неприличную картину торжества либералов, — высшее наблюдение признало своею обязанностью мерами негласными устранить все почести, что и было исполнено»*.

— Ну ты даешь! — скажет тот же придирчивый читатель. — Шеремета с Пушкиным сравнил!

Да не сравниваю я их! Я больше про действия властей. Хоть сто, хоть двести лет пройди, а у нас ничего не меняется. Главное — не допустить «неприличной картины торжества либералов». Поистине неистребим дух «высшего наблюдения»! А еще спрашиваем друг друга: почему у нас то да это плохо? Не потому ли, что мы насквозь пропитаны этим самым духом?

Ну и потом, не я же виноват, что день освобождения Шеремета стал днем подписания указа «Об объявлении 1999 года годом А.С.Пушкина».

— Хорошо, — согласится, возможно, читатель, — ну а при чем тут выступление Лукашенко на похоронах в Могилеве?

Так ведь я сам над этим думаю: при чем? Какие-то странные ассоциации возникают... Президент Республики Беларусь обращается к уголовникам на их же тюремно-лагерном жаргоне. Он так и говорит — *«кто его заказал»*. Между тем употребление подобного жаргона далеко не безвинное занятие. Люди, принимающие такую лексику, не всегда отдают себе отчет в том, что она отражает соответствующий — в данном случае, тюремно-лагерный — образ мышления. «Они его заказали, а мы сейчас закажем их». Только называться это будет борьба с преступностью.

Я пытаюсь представить себе, как Николай I вызывает к себе шефа жандармов генерал-адъютанта Бенкендорфа и грозно спрашивает его: кто заказал Пушкина? А тот тянется в струнку и докладывает, что пришла, мол, малява, из которой ясно, что во всем виновата великосветская чернь, эти мокрушники, большие делаши, зачухованные фраера, петушня и вольтанутые...Ну и сама мадам Пушкина ховыра еще та...

А Николай слушает и думает: а не сделать ли тебе самому дальняк по четвертой ходке на Печору, в кичу локшовую, где все брушат, вантажа нет и хвостом не бьют.

Не такая уж и сложная картина...

А вот попробуй соединить эти концы: как это в один день можно освободить Шеремета, подписать указ о Пушкине и продемонстрировать народу знание тюремно-лагерного арго.

Оказывается, можно, если очень хочется одновременно быть великим поборником законности, лидером мирового славянства, ну и одновременно не отказываться от того, что нынче обозначается модным словом «ментальность».

Конечно, это замечательно, что среди всех государственных забот — тюрем, похорон — наш правитель не забыл о Пушкине. *«Народ, издревле нам родной»*, — писал Александр Сергеевич о белорусах. Ну что поделаешь, был Пушкин государственником, имперщиком. Но я почему-то думаю, что мы бы с ним сговорились. Все-таки писал же он:

Свободы сеятель пустынный,
Я вышел рано, до звезды...

Но вот зачем Лукашенке понадобился *«свободы сеятель пустынный»*?

Я думаю, что объявление «пушкинского года» в Беларуси — это новый вызов Ельцину. «Сорокалетний» белорусский правитель дает в очередной раз понять «восьмидесятилетнему» кремлевскому старцу, что подлинный центр русской культуры здесь, в Беларуси. И неизвестно, где еще мощнее пройдут торжества в 1999 году. Может быть, ближе к юбилею будет решен вопрос (через референдум, конечно же) о переносе могилы поэта из Пушкинских гор куда-нибудь под Шклов. Поскольку там, в России, русские идеалы преданы и поруганы, а здесь, в Беларуси, они в подлинной чести.

Сначала, разумеется, Ленина заберем к себе из мавзолея, поскольку они его все равно выносить собираются. А потом и Пушкина. И будут они рядом лежать в белорусской земле, символ эдакого ленинизма-пушкинизма. И в праздничные дни будут над ними наши «авторитеты» речи произносить. Вроде того, что напрасны надежды на бакшиш общаковый и зря по зоне идет параша об амнистии.

Снова «красный террор»?

Вадим КАЗНАЧЕЕВ

Во время траурной церемонии прощания с председателем Комитета госконтроля по Могилевской области Евгением Миколуцким А.Лукашенко потребовал, чтобы заказчики убийства в недельный срок признались в своем злодеянии. Раскрытие этого преступления Лукашенко взял под личный контроль. Однако назначенный срок подходит к концу, а преступники не обнаружены.

Крайне жесткие высказывания Лукашенко на траурной церемонии вполне объяснимы: Лукашенко вообще человек эмоциональный, а тут в результате теракта погиб его соратник и земляк. В такой ситуации простительно что-то сказать сгоряча. Хуже, если этими высказываниями определялась линия, которая действительно будет проводиться в жизнь.

«Требую от милиции и КГБ, прокурорских работников и судей: с сегодняшнего дня любое, самое мелкое правонарушение или преступление должно караться немедленно и беспощадно», — заявил Лукашенко. При этом, правда, он не пояснил, почему только с *«сегодняшнего дня»* (т.е. с момента убийства Е.Миколуцкого) вопрос ставится столь жестко. Ведь в последние годы практически каждый день совершались тяжкие преступления, в том числе и убийства. Как свидетельствуют социологические опросы, рост преступности — одна из самых главных проблем, которые волнуют граждан. Неужели дело только в том, что теперь убит человек, *«который всегда выполнял волю президента по первому его требованию»*?

Пресс-центр МВД сообщил, что *«органы и подразделения внутренних дел республики, выполняя указание президента, перешли на работу по усиленному варианту несения службы»*. Хотелось бы спросить: этот самый «усиленный вариант» теперь станет нормой, в таком режиме милиция будет работать всегда? Если так, то почему не работала раньше — неужели состояние дел в сфере борьбы с преступностью ее устраивало? А если «усиленный вариант» — только временная мера, то это всего лишь очередная кампанейщина, которая, вероятно, даст возможность поставить несколько лишних галочек в отчетах, но никак не улучшит положение в целом.

Как стало известно из неофициальных источников, после убийства Миколуцкого Лукашенко существенно усилил свою и без того непомерную охрану. Теперь, когда Лукашенко проезжает по улицам, из окна его автомобиля торчит дуло автомата — наверное, как наглядное предупреждение тем, кто, по словам Лукашенко, *«добирается до президента»*. Не сомневаюсь, что соответствующим органам удастся повысить эффективность защиты одного отдельно взятого Лукашенко от возможных посягательств. А вот что касается остальных преступлений — это вряд ли.

В борьбе с преступностью эффект может принести лишь планомерная работа, а не кавалерийские наскоки, вызванные грозными речами «батьки». Причина удручающего состояния в этой сфере — недостаток профессионализма милиции, слабая материально-техническая оснащенность. Эти причины невозможно устранить угрозами и бранью в адрес преступников, пусть даже из уст первого лица в государстве. Для улучшения нужна очень банальная вещь — деньги (т.е. успехи в борьбе с преступностью напрямую связаны с состоянием экономики). И, конечно, расстановка приоритетов. Едва ли что-то улучшится, пока милиционеров будут поощрять не столько за раскрываемость преступлений, сколько за успешные действия по разгону демонстраций. Кроме того, если бы милицию поменьше выстраивали в плотные кордоны по случаю проезда «батьки», если бы она занималась не охотой на тихих пьяниц и старушек, торгующих цветами и сигаретами, а сконцентрировала усилия на том, для чего она и существует в стране, результаты борьбы с преступностью, видимо, были бы повыше.

Кроме того, от тех людей, чья работа заключается в охране закона, прежде всего необходимо требовать, чтобы они сами его неукоснительно соблюдали. Однако оговорка Лукашенко насчет того, что все должно делаться в рамках закона — это скорее дань форме. Трудно ждать соблюдения законности от человека, который сам стоит на пороге предъявления ему Верховным Советом обвинения в захвате власти неконституционным путем. Да и вообще Лукашенко с самого начала деятельности во главе государства отнюдь не являл собой образец законопослушного гражданина — рамки закона всегда были ему тесны. Говоря о соответствии закону, Лукашенко прозрачно намекнул на прямо противоположное: он угрожал беспределом со стороны властей. Это подтверждается и фразой: *«Хватит смотреть, что о нас скажут по российским телеканалам или, тем более, там, на Западе»*. На что обращают внимание российские телеканалы и Запад, за что они критикуют Лукашенко? За вопиющие нарушения прав человека.

В свое время большевики начали «красный террор» после убийства Урицкого (они тоже руководствовались при этом «революционной законностью»). То же и с репрессиями 37-го года — они развернулись после убийства Кирова. Просматриваются в выступлении Лукашенко и моменты милого сердцам большевиков классового подхода — это слова о *«грязных предпринимателях и банкирах»*, которые для Лукашенко всегда были «классово чуждыми». А под эту же гребенку заодно можно стричь и остальных — оппозицию, независимую прессу, инакомыслящих всех мастей. Всё это мы уже проходили. По истории. В том числе и КПСС.

ВЗРЫВ В МОГИЛЕВЕ

Версии убийства

Вернемся к взрыву в Могилеве. Почему он прозвучал? Уже к обеду в тот злополучный понедельник для его расследования преступления в Могилев прибыла столичная следственно-оперативная группа из МВД и прокуратуры республики. К расследованию подключено большое число экспертов и специалистов по расследованию террористических актов. Кстати, уголовное дело возбуждено именно по статье 63-й «Террористический акт». Известно, что следственная группа отрабатывает три версии: политическое убийство, убийство из-за мести, корыстное преступление. Попробуем проанализировать каждую из трех версий.

Политическое убийство

О вероятности политического убийства сказал на траурном митинге Александр Лукашенко. *«Я отдаю себе отчет, что это гнустное преступление совершено на этой земле не случайно. Они долго подбирались к президенту — не получилось. Решили начать с людей, которые всегда были рядом с президентом, которые всегда выполняли его волю по первому требованию. Людей, которые боролись с этой нечистью...»*

Чаще всего по политическим мотивам убивают либо лидеров, либо вероятных кандидатов в лидеры. С этой точки зрения политическое убийство Миколуцкого — нонсенс, так как никакой самостоятельной политической игры Евгений Петрович не вел.

Также маловероятно убийство с целью запугивания президента. При достаточно высокой цене, которую, наверное, заплатили заказчики данного преступления, можно было придумать и нечто более «экстравагантное». Кроме того, преступники дали бы понять о своих целях.

Месть

В отместку за причиненную боль толерантные белорусы стараются дать ответную пощечину, пытаются уколоть в другом вопросе, но, как правило, не взрывают. Получить моральное удовлетворение за 10—20 тысяч долларов (примерно столько могло стоить убийство Миколуцкого) — роскошь, которую могут себе позволить не многие. А в провинциальном Могилеве — тем более.

Заказное убийство — это, в некотором смысле, инвестиции. А вкладывает деньги обычно тот, кто собирается получить намного больше. Поэтому более жизненна следующая версия убийства.

Корыстное преступление

До сего момента заказные убийства в Беларуси совершались либо в отношении коммерсантов, либо в отношении криминальных лидеров. Попробуем перечислить максимальное количество вариантов.

Евгений Миколуцкий, имея хорошие результаты в своей работе, мог претендовать на скорое повышение и «подвинуть» кого-то. В таком случае этому «кому-то» было выгодно не допустить такого поворота событий, но если решение «подвинуть» уже принято, то проблема кардинально не решается физическим устранением претендента.

Убийство Евгения Миколуцкого могло быть выгодно реальному претенденту на его должность. Однако в условиях нашего государства никто не может быть уверен, что преемником назначат именно его. Риск достаточно велик.

Также маловероятно убийство из-за неофициального участия в бизнесе либо скупке собственности на подставные лица. Если бы такие операции Евгением Миколуцким производились, о них, скорее всего, должна была знать супруга. И в этом случае убийство в подобных корыстных целях — совершенно нелогичный поступок. Если только не допустить, что преступник был уверен, что в живых не останется никого.

Есть версия, что убийство Миколуцкого связано с некоторыми проверками, которые его ведомство проводило в последнее время. Однако Миколуцкий сам проверок не проводил. Кроме того, проверяемым в настоящее время организациям даже не повезло — они будут подвергнуты еще более пристрастному контролю, чем это было до теракта.

И, наконец, остается версия, что преступление связано с желанием Евгения Миколуцкого совершить некоторые проверки в будущем. Это не мог быть запланированный график — тогда убийство, опять же, не имеет никакого смысла. Это могла быть только внеплановая проверка, информация о которой должна была быть известна заранее и которая без личного распоряжения Миколуцкого не могла состояться. То есть, либо Евгений Петрович самостоятельно задумал проверку и поделился информацией об этом только с будущей «жертвой», либо вероятность проверки предложил некто иной, который без решения Миколуцкого не мог ее осуществить и без него не сможет о ней ничего сказать.

Кто же это мог быть такой, для проверки которого надо у него самого спрашивать разрешения? И кто может быть уверен в том, что, устранив Евгения Миколуцкого, никто другой на проверку не решится? И кого имел в виду Александр Лукашенко, говоря на траурном митинге, что заказчики преступления находятся здесь: тех, кто стоял перед ним, либо тех, кто находился за его спиной?

Артем КУЧИНСКИЙ

На снимках: президент Лукашенко выступает на траурном митинге в Могилеве. За его спиной — Шейман, Титенков и другие.

Евгений Миколуцкий (на снимке внизу) был похоронен в родной деревне Саськовка Шкловского района.

Мнение читателя

Убийца Миколуцкого будет найден

Нужен был повод для ужесточения мер в отношении граждан своей страны, и этот повод нашелся — убийство Миколуцкого. Не хотелось бы проводить параллели, но заявление Лукашенко об ужесточении мер за малейшее правонарушение наводит на мысль о возвращении 1937 года.

Убит человек. Это ужасно, и не важно, кем он был по должности — прежде всего он был человеком. Это горе для близких и друзей и, конечно, для Лукашенко. По его словам, он был ему другом, а потерять друга — это всегда тяжело, президента можно понять в его горе. Непонятно другое: почему, когда разбился автобус с чернобыльскими детьми, президент устроил грандиозный праздник и не соизволил даже выразить соболезнование родителям погибших детей. Зато убийство чиновника вызывает столь бурную реакцию Лукашенко. Он бросает все дела и едет в Могилев, чтобы публично извиниться. Почему именно извиниться, а не выразить соболезнование перед родными и близкими погибшего — я так и не понял.

Мафией убит человек, брошен вызов, и не лично Лукашенко (слишком он возвеличивает свою персону), а всему нашему обществу. С этим надо бороться, пока заказные убийства не стали обыденностью, как в России. Зло неотвратимо должно быть наказано, но бороться надо с преступниками, а не с народом, — такой можно сделать вывод из его заявления. И дай Бог, чтобы правоохранительные органы нашли за семь-десять отмеренных президентом дней настоящего убийцу. Я боюсь, что когда эти десять дней пройдут, а убийцу не найдут и нужно будет докладывать президенту, что преступник пойман и арестован (другого доклада Лукашенко, по-видимому, не ждет), генералы КГБ и МВД, чтобы спасти свои погоны, найдут «козла отпущения», заставят какого-нибудь бедолагу сознаться в несовершенном преступлении, а это, как мы уже убедились на примере телевизионной группы Адамчука, делать они умеют.

А.КАСПЕРОВИЧ, *г.Минск*

Новыя лаўрэаты прэміі Нобеля

Прэмія па літаратуры

У мінулы чацвер Шведская Каралеўская Акадэмія абвясціла імя лаўрэата Нобелеўскай прэміі па літаратуры за 1996 год. Ім стаў італьянскі драматург Дарыя Фо.

Дарыя Фо 71 год, ён не толькі драматург, але і акцёр. Найбольшых поспехаў ён дасягнуў у жанры палітычнай камедыі. Ягоныя самыя вядомыя п'есы — «Містэр Буф» і «Выпадковая смерць анархіста», а самая апошняя ягоная праца — «Д'ябал і дурні», сатырычная камедыя, падзеі якой адбываюцца ў часы Адраджэння.

Нягледзячы на тое, што Фо — адзін з лепшых аўтараў-драматургаў нашага часу, ягонае імя ніколі не ўзгадвалася ў спісах магчымых лаўрэатаў. Таму выбар Нобелеўскага камітэта стаў вялікім сюрпрызам для крытыкаў.

Прэмія міру

У пятніцу Міжнародная кампанія за забарону проціпяхотных мінаў (ICBL) і яе 47-гадовая каардынатар Джудзі Ўільямс сталі лаўрэатамі Нобелеўскай прэміі міру.

Нарвежскі Нобелеўскі камітэт адзначыў, што яны *«пачалі працэс, які за некалькі гадоў зрабіў забарону проціпяхотных мінаў з недасягальнай мары рэальнасцю».*

ICBL аб'ядноўвае дзяржаўныя і недзяржаўныя ўстановы, якія з 1991 года выступаюць супраць выкарыстання проціпяхотных мінаў. Пасля смерці прынцэсы Дыяны, якая актыўна падтрымлівала *ICBL*, кампанія значна пашырылася. У мінулым месяцы ў Осла (Нарвегія) больш за 90 краінаў падпісалі дамову, у якой яны адмаўляюцца ад далейшага скарыстання проціпяхотных мінаў. Гэты від зброі прыводзіць да смерці або калецтва 26.000 чалавек штогод, 80% з іх — цывільныя людзі. На саміце еўрапейскіх дзяржаваў у Страсбургу, што праходзіў 10—11 кастрычніка, неабходнасць забароны проціпяхотных мінаў прызнаў і прэзідэнт Расіі Барыс Ельцын.

Цяпер Дж.Ўільямс плануе патэлефанаваць прэзідэнту ЗША Білу Клінтану, каб пераканаць яго падпісаць дамову аб забароне проціпяхотных мінаў. ЗША дагэтуль адмаўляліся ад падпісання дамовы, дабіваючыся дазволу ўжывання мінаў на Карэйскім паўвостраве. Прэмію, якая складае 1 мільён долараў, сама Джодзі Ўільямс і арганізацыя *ICBL* падзеляць пароўну.

Дарэчы, Нобелеўская прэмія міру была ўстаноўленая пазней, чым астатнія, — у 1901 годзе, і ўручаецца ў Осла, сталіцы Нарвегіі, тады як іншыя — у Стакгольме, сталіцы Швецыі.

Падрыхтаваў **Расціслаў ПЕРМЯКОЎ**

Клинтон плохо слышит

Президент Соединенных Штатов Америки Билл Клинтон находится в превосходной физической форме — с одним лишь изъяном.

По информации агентства *DPA*, специальная медицинская комиссия, которая ежегодно освидетельствует президента и дает заключение о его работоспособности, установила, что основные органы и системы организма Клинтона находятся в хорошем состоянии. Единственным недостатком в здоровье Билла Клинтона является прогрессирующая глухота: согласно заключению медицинской комиссии, Клинтон уже практически не в состоянии слышать нормальную человеческую речь и нуждается в постоянном ношении слухового аппарата.

Кто же определяет судьбы мира?

На этот вопрос пробует ответить журнал Vanity Fair

Проведенное исследование позволило составить список из 65-ти человек, причем большинство из них — американцы. Это президент и вице-президент США Билл Клинтон и Альберт Гор, советник президента по национальной безопасности Сэнди Бергер, госсекретарь Мэдлен Олбрайт. Кроме политиков, в списке указаны бизнесмены Билл Гейтс, Джордж Сорос, Руперт Мердок, Тэд Тэрнер.

Интересно, что в списке всего четыре женщины. Кроме уже упомянутой Олбрайт, это — британская королева Елизавета Вторая, председатель совета директоров газеты *Washington Post* Катрин Грэм и комиссар ООН по правам человека Мэри Робинсон.

Все персоналии выбраны в соответствии с их властью и влиянием, утверждает *Vanity Fair*. Но к списку вершителей мировых судеб следует отнестись со здоровой долей скепсиса, ведь название журнала означает — *Ярмарка тщеславия.*

Не так даўно я наведаў два гарады, якія перасталі быць проста населенымі пунктамі на геаграфічнай мапе і сталі сімваламі нашага часу. Гэта — Чарнобыль і Ялта. Яны акумулююць у сабе і нясуць у наступнае тысячагоддзе трагічны досвед чалавечай цывілізацыі

Вацлаў ГАВЕЛ, прэзідэнт Чэшскай Рэспублікі

Ялта, Чарнобыль і мы з вамі

Чарнобыль

Чарнобыль — гэта горад-прывід. Пакінутае месца, дзе час спыніўся. Назва, якая папярэджвае, што вялікія адкрыцці чалавечага розуму пагражаюць велізарнай небяспекай, перад якою гэты розум бяссільны. Патаемны ладбішча ляжыць там, куды ўжо не можа сягнуць навука. Чарнобыль паказаў, што амбітныя памкненні чалавека падпарадкаваць сабе ўвесь Сусвет — блеф, тлен, нішто. Але людзі, і перш за ўсё беларусы і ўкраінцы, заплацілі за гэтае «прасвятленне» залішне дарагую цану.

Тыя народы Еўропы, якія знаходзіліся пад жорсткім кантролем таталітарных рэжымаў, жылі ў зачыненых, забруджаным, знішчаным прыродным асяроддзі. Чарнобыль стаў апошнім пунктам: горш за смерць ужо няма нічога. Тыя, хто з размахам ствараў навуковыя планы і ўвасабляў іх у грандыёзных «будоўлях стагоддзя», не адчулі, не ўсвядомілі, не зразумелі сваёй віны. Гэта павінны зразумець мы.

Мы, хто перажыў камунізм, добра ведаем наступствы ўпартай бяздумнай веры ў «навукова-тэхнічны прагрэс»: атручаныя гарады, гіганцкія гідратэхнічныя збудаванні з тысячамі гектараў жывой зямлі, пахаванай пад тоўшчамі вады, велізарныя сметнікі і г.д. Тэхнакратычная вера ўсё нішчыць, а нараджае толькі адно — панурае і аднастайнае існаванне, пазбаўленае ўсялякай радасці і унікальнасці.

Чарнобыль нагадвае і пра тое, што радыяцыя не ведае дзяржаўных межаў. Мы ўсе на планеце Зямля жывем у адной, цесна зазвязанай цывілізацыі. Бяда ў адным месцы абавязкова адгукнецца ў іншым.

Ялта

На працягу многіх гадоў Ялта была злым сімвалам раз'яднанага свету. Раздзеленага паміж вялікімі дзяржавамі: дужыя і ўпэўненыя ў сабе, яны вырашалі лёсы малых і сціплых. Ніхто не слухаў голасу малых краін — і дэмакратычныя ўрады бездапаможна сталі на калені перад неадольнай сілай таталітарнага рэжыму.

Праз доўгія дзесяцігоддзі свет існаваў пад знакам біпалярнасці: два блокі супрацьстаялі ідэйна, палітычна, наборам абавязковых каштоўнасцяў. Дзве сістэмы моцна трымаліся адна за адну, і кожная імкнулася ўзмацніць свае пазіцыі ў свеце. Сёння, калі апала «жалезная заслона», свет зусім іншы, больш адкрыты і радасны. Аднак падзенне той «жалезнай заслоны» выявіла сапраўдныя абрысы свету і ўсю глыбіню сённяшніх праблем.

Сілам свабоды і дэмакратыі вельмі цяжка перамагчы таталітарызм. Аднак яшчэ больш складана ўвайсці ў новы шырокі свет, усталяваць новыя мадэлі супольнага жыцця дзяржаваў і народаў на нашай планеце. Апошнія дзесяцігоддзі далі дастаткова доказаў, што ўсталяваны сілай парадак абавязкова церпіць крах, прычым страты ад разбурэння штучнага парадку бываюць яшчэ большымі, чым пры яго ўсталяванні. Іначай кажучы, больш ніколі не павінна быць новых Ялт.

Каб помнілі

Чарнобыль і Ялта даюць дастаткова моцныя папярэджанні. Трэба шукаць тое, што выйдзе за рамкі рацыянальнай навуковай думкі — пераўзыдзе амбіцыі чарнобыльскіх інжынераў і ялцінскіх геапалітычных стратэгаў.

У нашых нацый, грамадстваў і ў кожнага з нас ёсць гісторыя, досвед, душа — і там варта шукаць шляхі да пазнання Сусвету. Ёсць патаемныя і нават містычныя сутнасці: асоба кожнага чалавека і культурная адметнасць нацыі.

І гэта — вартае абсалютнай павагі.

© Project Syndicate, 1997

Большая семерка исправит «саркофаг»

Европейский банк реконструкции и развития (ЕБРР) создаст фонд для работ по преобразованию «саркофага» над 4-м разрушенным энергоблоком Чернобыльской АЭС в экологически безопасную систему.

Это решение было единогласно одобрено Генеральной конференцией МАГАТЭ на 41-й сессии 3 октября в Вене. Как сообщил на пресс-конференции в Киеве министр охраны окружающей среды и ядерной безопасности Украины Юрий Костенко, общая стоимость мероприятий по объекту «Укрытие» составляет $750 млн. Из них страны «семерки» согласились профинансировать $300 млн., вклад Украины составляет $50 млн, остальную сумму предполагается собрать на специальной конференции в Нью-Йорке в ноябре.

Глава Группы по ядерной безопасности стран «большой семерки» Кэрол Кесслер сообщила, что до конца текущего года планируется завершить разработку проектов по преобразованию объекта «Укрытие» в экологически безопасную систему. По словам К.Кесслер, Украина обязана провести дополнительные работы на «саркофаге» на $100 млн. А в городе энергетиков Славутиче планируется открыть агентство развития бизнеса, которое будет финансировать ЕБРР. Это, по мнению западных партнеров, позволит частично решить проблему социальной защиты работающих на АЭС в случае ее закрытия (что не исключено).

Интерфакс

Мифы и факты о Всеобщей декларации прав человека

В газетных материалах, комментариях, выступлениях политиков часто делаются ссылки на Всеобщую декларацию прав человека, которая выполняет роль международного стандарта для правительств и государств, принятую Генеральной Ассамблеей ООН 10 декабря 1948 г.

Некоторые утверждают, что этот исторический документ утратил свою актуальность. Они хотят сказать, что Всеобщая декларация отражает исключительно позицию ее западных составителей, базируется на ценностях, которые чужды жителям других стран, и вообще навязывается остальному миру западными «супердержавами». А ведь эта Декларация явилась результатом неприятия всем миром зверств и жестокостей, которые совершались в годы Второй мировой войны в странах и Европы, и Азии. В ее преамбуле говорится, что *«пренебрежение и презрение к правам человека привели к варварским актам, которые возмущают совесть человечества».*

Тщательное прочтение Декларации и знание предыстории ее появления позволяет выработать объективную точку зрения относительно ценности этого документа и соответствия его реалиям сегодняшнего дня. Рассмотрим наиболее характерные примеры неверных представлений о Всеобщей декларации прав человека и связанные с ней исторические факты.

Миф 1:

Декларацию разработали западные страны.

В состав специального комитета ООН, разрабатывавшего текст этого документа, входили представители восьми стран: Китая, Ливана, Чили, Великобритании, Франции, Австралии, Советского Союза и Соединенных Штатов. Были получены предложения от многих других стран. Председателем комитета была Элеонор Рузвельт, американская общественная деятельница, активно работающая в гуманитарной области, и супруга президента Франклина Д.Рузвельта. Вице-председателем комитета был китайский дипломат Чан Пен Чун, а докладчиком — ливанский философ д-р Чарльз Малик. В конце 1948 г. Генеральная Ассамблея ООН приняла Декларацию голосованием 48 голосами «за» при 8 воздержавшихся — в основном это были представители стран советского блока. Против не голосовал никто.

Миф 2:

Декларация стала дискриминационной попыткой колониальных держав навязать свою волю более слабым, малым государствам.

Страны так называемого «третьего мира», такие, как Панама, Чили и Куба, стали самыми первыми и самыми решительными сторонниками идеи, чтобы ООН пришла к соглашению об определенном наборе универсальных прав человека. Декларация стала одним из первых международных соглашений, признающих равноправие всех людей, населяющих мир, и достоинство каждого отдельного человека вне зависимости от страны, в которой он живет, и от ее международного статуса и силы. Этот принцип ясно сформулирован в Статье 2 Декларации: *«Каждый человек должен обладать всеми правами и всеми свободами, провозглашенными настоящей Декларацией, без какого бы то ни было различия, как то в отношении расы, цвета кожи, пола, языка, религии, политических или иных убеждений, национального или социального происхождения, имущественного, сословного или иного положения».*

Миф 3:

В Декларации делается упор только на права отдельных людей и игнорируются интересы социально-общественных групп.

В параграфе 3 Статьи 16 говорится, что *«семья является естественной и основной ячейкой общества и имеет право на защиту со стороны общества и государства».* В Статье 29 говорится: *«Каждый человек имеет обязанности перед обществом».* Кроме того, там сказано, что при осуществлении своих прав и свобод каждый человек должен подвергаться только таким ограничениям, которые установлены законом исключительно с целью обеспечения должного признания и уважения прав и свобод других и удовлетворения справедливых требований морали, общественного порядка и общего благосостояния в демократическом обществе.

Миф 4:

Декларация обходит вниманием экономические и социальные права.

В Статье 23 говорится: *«Каждый человек имеет право на труд, на свободный выбор работы, на справедливые и благоприятные условия труда и на защиту от безработицы».* В Статье 25 сказано, что каждый человек имеет право на такой жизненный уровень, включая пищу, одежду, жилище, медицинский уход и необходимое социальное обслуживание, который необходим для поддержания здоровья и благосостояния его самого и его семьи, и права на обеспечение на случай безработицы, болезни, инвалидности, вдовства, наступления старости или иного случая утраты средств к существованию.

Многие из вопросов о правах человека, которые обсуждаются в настоящее время, были предметом дебатов между составителями текста Всеобщей декларации. Авторы текста произвели на свет всеобъемлющий документ, в котором отражены позиции многих стран и который сохраняет свою актуальность и связь с реальностью и сейчас, 50 лет спустя. Тщательное изучение Декларации позволяет людям, принадлежащим к любой культуре, понять, почему этот документ является одним из самых значительных, актуальных и непреходящих документов нашего времени.

Тимоти А. ЧОРБА, *USIA*

Афганистан – страна опия

Придя к власти, мусульманские фундаменталисты из движения Талибан торжественно пообещали уничтожить все маковые плантации в Афганистане. Однако, как показало недавно проведенное исследование, в 1997 г. производство опиума не только не сократилось, но и возросло на 20%, причем основной прирост пришелся на контролируемые талибами провинции.

По прогнозам ООН, в этом году в Афганистане будет произведено 2.800 тонн опиума — на 500 т больше, чем в 1996 г. Как следует из специального доклада ООН, сегодня из афганского сырья производится около половины всего потребляемого в мире героина. В прошлом году Афганистан занимал второе место после Бирмы, произведшей 2.500 тонн опиума. Нынешнее увеличение производства обещает мощный приток дешевого героина в Европу, которая уже сейчас потребляет около 80% наркотика, полученного из выращенного в Афганистане опиумного мака. Оставшаяся часть будет переправлена в США, которые снабжаются в основном из Колумбии и Южной Азии.

По мнению ООН, талибы, удерживающие власть в 22 из 32 афганских провинций, контролируют до 96% маковых плантаций. Нынешний небывалый урожай объясняется благоприятной погодой, улучшением технологий и расширением посевных площадей, занятых под опиумный мак. По свидетельству экспертов, посетивших 16 провинций, талибы не только не уничтожают маковые плантации, но сами охраняют склады и сопровождают караваны с наркотиками. Министр культуры Афганистана Абдурахман Хотаки заявил: *«Мы знаем, что мак выращивается в Афганистане почти везде. Но прежде чем запретить крестьянам это делать, мы должны выдать им какую-то компенсацию, а у правительства нет на это средств».*

International Herald Tribune

На снимке: молодой человек принимает дозу героина на улице в Карачи. Власти считают, что в 10-миллионной столице Пакистана по меньшей мере 350 тысяч героиновых наркоманов.

Всем миром – на борьбу с самоубийствами

Всемирная организация здравоохранения намерена в самое ближайшее время разработать и принять конкретные меры против постоянно растущего количества самоубийств во всем мире.

Эксперты ВОЗ уже давно высказывали серьезную обеспокоенность тем, что количество самоубийств в отдельных регионах мира почти приблизилось к количеству людей, умирающих от старости. Такое положение, по мнению специалистов, свидетельствует о тяжелейшем общественном кризисе в тех странах, где отмечаются высокие показатели суицидов.

В частности, только в благополучной во всех отношениях Австрии на тысячу человек населения ежегодно добровольно уходят из жизни более двадцати пяти человек. Предпринимают же попытки суицида более ста человек. Всемирная организация здравоохранения призвала правительства всех стран оказать ей всемерную поддержку и осуществить финансирование разработки программ, направленных на борьбу с самоубийствами.

Американский рекорд смертных казней

Соединенные Штаты Америки в этом году превысили свой собственный рекорд по количеству приведенных в исполнение смертных приговоров, сообщает «Ассошиэйтед Пресс».

36-летний убийца Рикки Ли Грин, казненный на прошлой неделе в одной из тюрем штата Техас, стал пятьдесят восьмым по счету человеком, в отношении которого в этом году был приведен в исполнение смертный приговор. Существовавший до сих пор рекорд по смертным казням был установлен более сорока лет назад во время разгула организованной преступности и постоянных мафиозных разборок.

Она сама себе папарацци

Дженнифер Ригли — молодая женщина, которая решила сделать то, на что никто до нее не отваживался. В своей спальне она установила камеру, которая снимает круглосуточно семь дней в неделю, а потом помещает снимки в *Internet* на свой сайт *JenniCam*.

JenniCam можно найти по адресу *http://www.boudoir.org/*. Этот сайт пользуется огромной популярностью. За день регистрируется до 20 миллионов обращений к нему.

Большую часть времени фотографии не представляют собой ничего особенного: Дженнифер разговаривает по телефону, работает за своим компьютером. Но в подходящее время можно увидеть и другое — Дженнифер переодевается или выходит из душа.

Этот сайт начал свою работу 1,5 года назад, и с тех пор появилось много *web*-страничек, созданных в честь этой женщины. Ее даже называют Королевой Киберпространства.

По словам самой Ригли, целью этого проекта было дать любому желающему возможность посмотреть, как живет другой человек, образовать что-то вроде виртуального окна в чужой мир. Она говорит: *«Самое главное то, что можно видеть настоящего человека и его реальную жизнь».*

Есть и другие сайты, подобные этому. Но много людей говорят, что начала все именно Дженнифер. Около 5,5 тысяч людей платят ежегодно 15 долларов, чтобы стать подписчиками *JenniCam* и получать свежие картинки каждые 3 минуты. Гости могут бесплатно получать новое изображение каждые полчаса.

В самом ближайшем будущем Дженнифер планирует отправиться в путешествие по Европе. Чтобы компенсировать вид пустой комнаты, она взяла камеру с собой и будет регулярно загружать новые снимки на свой сайт. Жизнь Сети продолжается...

Андрей КОНОНОВИЧ,
Компьютерные вести

Слабые наркотики тоже убивают

Несколько таблеток якобы безобидных экстази, проглоченных на дискотеке, не только вредны для здоровья, но и могут стать причиной смерти молодых людей.

К такому выводу пришли эксперты Всемирной организации здравоохранения (ВОЗ), начавшей в этом году кампанию за запрещение так называемых «наркотиков третьего порядка» (*extasy, speed, ice*), употребление которых в последнее время приобрело характер массовой эпидемии. Потребление амфетаминов стремительно возрастает и уже стало частью молодежной культуры на Западе.

Однако мало кто знает, какой опасности он подвергается, уколовшись или наглотавшись этих модных «слабых наркотиков». По мнению ВОЗ, употребление наркотических средств типа экстази может привести к повреждению печени, головного мозга, глубокому расстройству нервной системы, сердечной аритмии, сгущению крови и конвульсиям. Всё чаще происходят смертельные случаи. Среди молодежи распространено мнение, что опасно только регулярное употребление наркотиков. Однако, как показали последние исследования ВОЗ, новички подвергаются не меньшему риску, чем заядлые наркоманы.

70-е годы были эпохой героина, следующее десятилетие ознаменовалось распространением кокаина, сегодня главную опасность представляют психостимуляторы типа амфетаминов. Они отличаются простотой изготовления, дешевизной и приносят баснословные прибыли торговцам наркотиками. Значительно меньшая стоимость по сравнению с другими наркотиками сделала их исключительно популярными среди молодежи. Во многих странах их употребление уже превысило потребление кокаина и героина вместе взятых, а в США смертность от употребления амфетаминов превысила смертность от употребления традиционных наркотиков.

«Слабые» наркотики в некоторых странах стали частью дискотечной культуры.

Несколько цифр позволят лучше представить размеры катастрофы. 87% задержанных в Японии наркоманов употребляли амфетамины. На Филиппинах и в Чешской Республике эти цифры составляют соответственно 60% и 70%. Проведенное в Великобритании исследование показало, что 14% молодежи от 16 до 25 лет регулярно употребляют эти препараты. «Только решительные и эффективные действия могут сдержать распространение этих наркотиков по всему миру», — считает профессор Хироши Накаяма, генеральный директор ВОЗ.

Борьбу следует вести не только с незаконным использованием амфетаминов, но и с их чрезмерным применением в медицине. И хотя их доля на фармацевтическом рынке не превышает 1%, тем не менее в США их легально производится на сумму 100 млн. долларов в год. Как сообщает ВОЗ, несмотря на общую тенденцию к сокращению применения амфетаминов в медицине, в некоторых странах продолжают ими злоупотреблять. Красноречивым примером служит применение амфетаминов водителями-«дальнобойщиками», прибегающими к ним для снятия усталости.

И все же эти частные аспекты немного значат по сравнению с тревожным распространением «слабых наркотиков» среди молодежи, что чревато весьма грозными медицинскими и социальными последствиями.

Le Figaro

Новый Берлин – символ примирения

В январе 2000 года Берлин станет столицей единой Германии. В третий раз за свою историю немецкая столица расположится на берегах реки Шпрее. Но это будет уже не столица прусского королевства или гитлеровского рейха. Новый Берлин станет символом национального примирения двух Германий.

Как в сказке

Ночью Берлин напоминает фантасмагорический город из утопических романов о будущем. Лес подъемных кранов, невиданное даже для Европы скопление строительной техники, освещенные прожекторами фасады головокружительной высоты зданий...

До того, как стать в бывшей ГДР огромным пустырем, площадь Потсдамер Платц была сердцем Берлина 20-х годов. Перерезанный стеной, заросший высокими сорняками, в которых даже водились кролики, этот район столицы был самым пустынным и опасным центром города в мире. Именно здесь коммунистическая полиция ГДР чаще всего открывала огонь по берлинцам, пытавшимся убежать в ФРГ. Сегодня, благодаря смелым архитектурным решениям и передовым технологиям, это мифическое место как в сказке быстро меняет свой облик.

Фараоновский размах

Теперь это место вечного праздника. Найдя раздел «Берлин» в сети *Internet*, можно буквально час за часом следить за ходом этой «исторической» стройки. Вот площадь Лейпцигер Платц. Огромный красный контейнер с надписью *Info-Box*, установленный на высоких металлических опорах, дает круговую панораму работ. С этой высоты стройка с ее котлованами и экскаваторами напоминает пейзаж лунной поверхности. Макеты и виртуальная анимация переносят вас в будущее, и вы оказываетесь среди бассейнов, водных каскадов, фонтанов, пешеходных зон и аркад, по обе стороны которых возвышаются здания из стекла и бетона.

Работы ведутся с размахом, достойным египетских фараонов. Чтобы не нарушить слой грунтовых вод и сохранить редкие виды деревьев в парке Тиргартен, бригады аквалангистов выполняли земляные работы под водой. Но больше всего впечатляет перенос на новое место императорского зала, располагавшегося в отеле «Эспланада». 1.300-тонный Кайзерзаал был перевезен на расстояние 75 м по специально проложенным для этого гидравлическим рельсам.

Прекрасные улицы, подземные артерии

Параллельно со строительством зданий ведутся работы по сооружению подземной железной дороги для движения скоростных поездов на магнитной подушке «Трансрапид», которые будут двигаться со скоростью 450 км/час и свяжут центр Берлина с Гамбургом и Амстердамом. Соединенные между собой после объединения двух Германий линии метро *U-Bahn* (западноберлинская линия) и *S-Bahn* (восточноберлинская линия), трамваи и автобусы будут перевозить более 1 млрд. пассажиров в год.

Еще в начале века власти Берлина намеревались прорыть железнодорожный тоннель под Потсдамер Платц и Тиргартеном. В 60-х годах рассматривался также проект прокладки под площадью автомобильного тоннеля. Но из-за Берлинской стены пришлось довольствоваться автострадой В-96, которая долгие годы отравляла воздух выхлопными газами. Сегодня принято решение о ее закрытии и сооружении трех подземных артерий: линии метро, подземной железнодорожной ветки, которая свяжет северный и южный районы столицы, и новой подземной автострады В-96, которая пройдет на глубине 700 м под Тиргартеном и 570 м под Потсдамер Платц. С этой целью река Шпрее была временно перекрыта и пущена по новому руслу.

Власти уверены, что после окончания работ этот новый ансамбль из трех подземных артерий и знаменитой Фридрихштрассе ни в чем не будет уступать таким живописным районам Берлина, как Унтер ден Линден и Курфюрстендамм. Еще недавно изуродованная Берлинской стеной, некогда одна из самых крупных торговых артерий Берлина, первая улица в мире, освещенная электричеством, Фридрихштрассе перестраивается международной группой архитекторов в истинно берлинском стиле. Не зря, наверное, именно эту улицу выбрали Арнольд Шварценеггер, Сильвестр Сталлоне и Брюс Уиллис для одного из своих знаменитых ресторанов «Планета Голливуд».

Le Figaro

Полосу подготовил **Владимир АБАНИН**

СВАБОДА
14 кастрычніка 1997 г., № 113

Ці мог быць Моцарт плагіятарам?

Італьянцы, якія заўсёды прэтэндавалі і прэтэндуюць на пальму першынства ў свеце музыкі, знайшлі зачэпку, каб абвінаваціць Вольфганга Амадэя Моцарта ў плагіяце.

У архівах Неапалітанскай кансерваторыі даследчыкі адшукалі рукапіс «Венецыянскай сімфоніі» кампазітара Паскуале Анфосі і ўгледзелі падабенства гэтага твора з фінальнай тэмай славутага моцартаўскага «Рэквіема». Але сімфонія была напісаная на 16 гадоў раней за «Рэквіем». Акрамя таго, Анфосі быў у свой час вельмі папулярны ў Еўропе, і італьянскія даследчыкі вылучылі версію, што Моцарт — нахабны плагіятар. Да ўсяго неапалітанскія музыказнаўцы сцвярджаюць, што ўплыў Анфосі заўважны таксама і ў операх Моцарта «Дон Жуан», «Чароўная флейта», «Жаніцьба Фігара».

Усё гэта дало падставы для бурных дыскусій у музычным свеце. Прычым, захапіўшыся «выкрываннем» Моцарта, некаторыя экспансіўныя італьянцы далі поўную волю сваім эмоцыям і дайшло нават да абсурдных абвінавачванняў. Маўляў, кампазітар наўмысна ўзяў сабе псеўданім Вольфганг Амадэй (а ягонае сапраўднае імя — Еган Крысастам Вольфганг Тэафіль), каб у Вене, дзе Моцарт жыў з 1781 года да смерці ў 1791 г., замесці сляды «музычнага крадзяжу».

Аднак, падобна, аўтарытэт Моцарта як сусветна прызнанага геніяльнага кампазітара перамагае. У прыватнасці, італьянская газета *La Stampa* лічыць, што запазычанне з Анфосі калі і мела месца, то было абсалютна несвядомым. Добра вядома, што Моцарт меў надзвычайную музычную памяць і нават у дзяцінстве мог паўтарыць на інструменце або запісаць нотамі твор, які чуў усяго адзін раз. Так і ў гэтым выпадку — мелодыі Анфосі маглі запасці ў вуха Моцарту, а пасля нейкім чынам адбіцца на ягоных уласных творах.

Вольфганг Амадэус Моцарт. З гравюры XVIII ст.

А вось лонданская *Times* падыходзіць да праблемы з уласцівай брытанцам узважанасцю. У тыя часы не было ніякага паняцця пра аўтарскія правы, піша газета, таму няма і прадмета спрэчкі. Акрамя таго, Анфосі быў папулярны толькі тады, а Моцарт славуты ва ўсе часы, — ставіць апошнюю кропку *Times*.

Амерыку любіць кожны кітаец, які пра яе ведае

Нягледзячы на ўсе ідэалагічныя супярэчнасці паміж палітычным курсам дзвюх дзяржаваў, большасць кітайцаў любіць Амерыку.

Асаблівай папулярнасцю ў Кітаі карыстаюцца амерыканскія сталоўкі тыпу *fast food* («хуткая яда»), кітайцы проста абагаўляюць Сільвестра Сталонэ і — насуперак афіцыйнай прапагандзе — лічаць ЗША надзейным гандлёвым і палітычным партнёрам. Такія вынікі дало афіцыйнае апытанне, праведзенае Кітайскім інфармацыйным агенцтвам. Даследаванне таксама паказала, што Злучаныя Штаты стаяць на першым месцы ў спісе краін, якія сярэдні кітаец хоча наведаць або куды паехаць вучыцца.

Аднак варта адзначыць, што гэтае апытанне праводзілася ў Пекіне, Шанхаі і Гуанчжоў — самых эканамічна развітых рэгіёнах Кітая. А даследаванне, якое прайшло тры гады назад, засведчыла: у бедных паўночна-заходніх раёнах толькі 20% дарослых кітайцаў увогуле ведалі пра існаванне Амерыкі.

Шаманства і будызм у Каралеўстве Бельгія

З забайкальскай Тувы ў прыатлантычную Бельгію прыехала незвычайная выстава з Тувінскага краязнаўчага музея. У экспазіцыі — прадметы шаманскай атрыбутыкі.

Выстава будзе падарожнічаць па Бельгіі на працягу трох гадоў. На цырымоніі адкрыцця ў Антвэрпене выступіць доктар гістарычных навук з Тувы Монгуш Кенінлоўсан, які сваю спецыяльнасць абазначае вельмі канкрэтна — шаманазнаўства. Акрамя таго, ён з'яўляецца майстрам традыцыйнага тувінскага мастацтва гарлавога спеву.

Дарэчы, Бельгія — традыцыйна каталіцкая краіна, і цікавасць да паганскіх звычаяў і атрыбутыкі нібыта не павінна заахвочвацца. Аднак, з другога боку, Бельгія мае рэпутацыю і пастаяннага «баламута» ў каталіцкім свеце, многія тэалагічныя навацыі нарадзіліся менавіта ў бельгійскіх універсітэтах, і ніхто не варыць лепшага піва, чым бельгійскія манахі-трапісты. Хто ведае, ці сінтэз тувінскага будызму і шаманства не натхніць бельгійцаў на новыя каталіцкія ідэі?

Амерыканскім неграм не падабаецца, як іх называюць

Актывісты негрыцянскіх рухаў у ЗША выступілі з патрабаваннем выключыць са слоўнікаў слова «нігер», якое, як вядома, з'яўляецца зняважлівым і расісцкім.

Сотні чорнаскурых прынялі ўдзел у пікетаванні выдавецтва «Мэрыэм-Уэбстэр», дзе нядаўна выпусцілі слоўнік, які ўключае гэтае слова. Выдавецтва, тым не менш, не прызнае сваёй віны. У сваёй заяве яно падкрэслівае, што слова з'яўляецца неад'емнай часткай мовы, а пра ягонае абразлівае значэнне ў слоўніку зроблена заўвага. Многія лічаць, што пратэсты чорнаскурых не вельмі падставовыя, бо слова «нігер» часта сустракаецца ў іхняй уласнай мове, у прыватнасці, у песнях музыкаў-рэпераў.

А вы любіце цёплую гарэлку?

Вельмі арыгінальны метад барацьбы з алкагалізмам прыдумалі ўлады мексіканскага штата Табаска.

Тут прыняты закон, які забараняе ўладальнікам усіх кафэ, бараў, рэстаранаў і г.д. прадаваць ахалоджаныя спіртныя напоі і нават піва. На думку ўладаў, жыхары штата, дзе сярэдняя тэмпература нават узімку не апускаецца ніжэй за 30 °С, пры такім надвор'і проста не змогуць піць цёплы алкаголь. Менавіта гэтая акалічнасць нібыта і павінна прывесці да рэзкага зніжэння п'янства.

Аднак, іранізуе карэспандэнт агенцтва *DPA*, паралельна трэба было б увесці забарону на хатнія халадзільнікі і кандыцыянеры. Хоць і гэта наўрад ці дапамагло б.

Лонданская Times прадракае сапраўдную рэвалюцыю ў медыцыне

Рука і сэрца з інкубатара

Неўзабаве навукоўцы змогуць атрымліваць практычна ўсе органы і часткі чалавечага цела для трансплантацыі, вырошчваючы іх з асобных клетак арганізма.

Метад заключаецца ў выкарыстанні адмысловага інкубатара, у якім імітуюцца натуральныя ўмовы жаночага ўлоння. Клеткі тканак растуць у такім інкубатары ў адпаведнасці з генетычна запраграмаванай формай і памерам.

Першай выкарыстала гэты метад амерыканка Гейл Нотан: яна «вырасціла» ўжо некалькі каленных суставаў, і ў бліжэйшыя месяцы ў клініках ЗША і Вялікабрытаніі адбудуцца выпрабаванні. Акрамя таго, ужо распрацаваныя тэхналогіі стварэння локцевых суставаў, іншых костак, звязак, храсткоў. На канчатковай стадыі распрацоўкі знаходзяцца метады «вырошчвання» сардэчнай мышцы і печані, аптымістычна запэўнівае *Times*.

«Крайслер» заплаціць за памылкі інжынераў

Самы вялікі грашовы штраф з усіх, якія прысуджаліся фірмам-вытворцам, давядзецца заплаціць амерыканскаму аўтамабільнаму канцэрну «Крайслер».

Вярхоўны суд Злучаных Штатаў Амерыкі пастанавіў, што «Крайслер» абавязаны выплаціць 262 мільёны долараў бацькам дзіцяці, якое загінула ў выніку няшчаснага выпадку з прычыны недахопаў канструкцыі мінівэна — васьмімесцавага «сямейнага» легкавіка «Додж-Караван», які выпускае «Крайслер». Суд разгледзеў падрабязнасці няшчаснага выпадку, калі падчас сямейнай паездкі на павароце адкрылася дзверка аўтамабіля і дзіця выпала проста пад колы машыны, што ехала следам. Суд у сваім рашэнні пацвердзіў, што гэта здарылася выключна з-за недахопаў канструкцыі аўтамабіля. Газеты пішуць, што да гэтага па віне «Крайслера» загінула яшчэ трыццаць шэсць чалавек.

«Вегетарыянскае» курэнне і шакалад з камп'ютэра

У Злучаных Штатах з'явіліся ў продажы цыгарэты, якія не ўтрымліваюць нікаціну, а Хітэр Т'юксберы, студэнтка Бірмінгемскага універсітэта ў Вялікабрытаніі, лічыць, што камп'ютэрныя інжынеры і праграмісты абышлі ўвагай вельмі важную рэч — вытворчасць шакаладу.

Безнікацінавыя цыгарэты «Брава», як паведамляе *Financial Times*, каштуюць па тры з паловай долары за пачак. Вырабляюцца яны зусім не з тытуню, а — з салаты-латука. Фармацэўт Пузант Тарыджыян патраціў амаль 40 гадоў на стварэнне безнікацінавых цыгарэт. Эксперыментаваў з бацвіннем морквы і буракоў, кляновымі лістамі і яшчэ з парай соцень розных раслін і ў выніку прыйшоў да высновы, што ідэальны варыянт — якраз салата-латук.

Тарыджыян ужо спрабаваў выпусціць цыгарэты «Брава» на рынак у канцы 60-х гадоў, але на іх не было ніякага попыту. Цяпер барацьба з курэннем стала масавай кампаніяй у Злучаных Штатах, курцоў становіцца ўсё менш — аднак попыт на салатныя цыгарэты чамусьці не расце. Між тым Тарыджыяну ўжо 75 гадоў... Ён заявіў, што ўжо не прэтэндуе на камерцыйны поспех — ён хоча толькі пакінуць па сабе на Зямлі добры ўспамін, піша *Financial Times*.

А 23-гадовая Хітэр Т'юксберы страшэнна любіць шакалад, і яе дыпломная работа была прысвечаная камп'ютэрнаму мадэляванню вытворчасці гэтага ласунку. Дакладней — яна разлічыла ўсе асаблівасці і нюансы застывання шакаладнай масы. Хітэр падала сваё вынаходніцтва на патэнт і ўпэўненая, што ім зацікавяцца вытворцы шакаладу ва ўсім свеце. «Тэхналогія Т'юксберы», піша лонданская *Times*, дазваляе ствараць шакаладныя вырабы самай фантастычнай формы і пры гэтым звесці на нішто брак у вытворчасці.

Паласу падрыхтавала **Магдалена НЕПАКАЙ**

Дом літаратара працуе

Не зважаючы на нявырашанае пытанне — хто ж цяпер будзе ўладальнікам Дома літаратара, — дырэкцыя гэтага пісьменніцкага асяродка працягвае ладзіць літаратурна-мастацкія вечарыны і сустрэчы.

Нагадаем, што прэзідэнт Лукашэнка распарадзіўся перадаць будынак Дома літаратара, які належаў Саюзу пісьменнікаў, кіраўніцтву справамі адміністрацыі прэзідэнта. Пісьменнікі намераныя адстойваць сваю маёмасць. Дарэчы, 3 кастрычніка гаспадарчы суд ізноў адклаў разгляд справы.

Тым часам жыццё ў Доме літаратара працягваецца, па-ранейшаму пастаянна працуюць бібліятэкі, у тым ліку Бібліятэка Інстытута Гётэ.

15 кастрычніка пройдзе пасяджэнне секцыі паэзіі, 17 кастрычніка адбудзецца паказ спектакля «Канвеер» па п'есе Міхася Карпечанкі ў пастаноўцы Бялыніцкага народнага тэатра, 21 кастрычніка будзе засядаць секцыя прозы, 22 кастрычніка пройдзе вечарына «Няскораная чалавечнасць», прысвечаная 70-годдзю з дня нараджэння Алеся Адамовіча, 23 кастрычніка збяруцца на сваю секцыю перакладчыкі. 29 кастрычніка Дом літаратара запрашае на вечарыну «Мы — маладая рунь» з нагоды 5-годдзя часопіса «Першацвет», а ў пятніцу 30 кастрычніка будзе працаваць секцыя літаратуры для дзяцей і юнацтва.

Нагадаем, што літаратурныя секцыі пачынаюць працу а 15-й гадзіне, а вечарыны — у 18:00.

Людміла ЧАПРОЎСКАЯ

Тут жывуць сапраўдныя мужчыны

Дэмаграфічны крызіс на Гомельшчыне нейкім цудам абышоў вёску Праскурын Жлобінскага раёна. Тут пражываюць аж 26 шматдзетных сем'яў.

У дванаццаці сем'ях выхоўваюцца па трое дзетак, у дзевяці — па чацвёра, а пяць сем'яў маюць па пяць і больш непаўналетніх дзяцей. Днямі тры мнагадзетныя маці — Ганна Шэметава, Валянціна Нікіфарчук і Ларыса Дравіла — былі ўзнагароджаны ордэнам Маці. Магчыма, узнагародзіць трэба было не толькі мацярок, але і іхніх геройскіх мужоў.

Уладзімір ВАЛЕЎСКІ

Грыбы-радыепратэктары

Стварыць у рэспубліцы новую галіну гаспадарання — прамысловае грыбаводства — прапанавалі навукоўцы гомельскага Інстытута лесу.

Тут распрацаваны новыя тэхналогіі штучнага вырошчвання грыбоў вешанак, якія блакіруюць развіццё ракавых клетак, а таксама кітайскага крывяторнага грыба, японскага «грыба жыцця» сі-ітакі, што маюць антыракавае дзеянне. Гэтыя экалагічна чыстыя грыбы могуць выконваць функцыю аховы ад радыяцыйнага ўздзеяння.

Лявон ВАЛЕВАХА

ФУТБОЛ

Па лесвіцы – у падвал

Хто ж падыме беларускі футбол?

Апошнія

Першы ўдзел зборнай Беларусі ў чэмпіянаце свету закончыўся праваламі. Апошні з 10 матчаў адборачнага турніру ў 4-й еўрапейскай групе нашыя гулялі ў Вене супраць зборнай Аўстрыі. Безнадзейна — 0:4!

Каманды Аўстрыі і Шатландыі можна павіншаваць з выхадам у фінальную стадыю чэмпіянату свету-98, латвійцаў — з тым, што яны дабіліся свайго максімуму, а эстонцаў — з тым, што скокнулі вышэй галавы. І толькі шведы — трэцяя каманда ЧС-94 — дастойныя спачування: фаварыты групы засталіся без пуцёўкі ў Францыю.

	В	Н	П	М	А
1. Аўстрыя	8	1	1	17-4	25
2. Шатландыя	7	2	1	15-3	23
3. Швецыя	7	0	3	16-9	21
4. Латвія	3	1	6	10-14	10
5. Эстонія	1	1	8	4-16	4
6. Беларусь	1	1	8	5-21	4

Заўзятарам зразумела, што зборная Беларусі ў табліцы стаіць ніжэй каманды Эстоніі з-за горшай розніцы забітых і прапушчаных мячоў. Нашыя намнога больш іншых прапусцілі — ажно 21 гол! Забілі ж толькі 5, г.зн. у сярэднім 1 гол за 2 гульні. Асабліва бязвольна і неарганізавана нашыя гулялі ў гасцях, дзе прайгралі ўсе 5 матчаў з агульным лікам 2:16! З 30 сустрэч у 4-й групе толькі 4 завяршыліся з буйным лікам (г.зн. з перавагай адной з каманд у 3 і больш мячоў). У 3 з іх прайграла зборная Беларусі: у Стакгольме шведам — 1:5, у Абердзіне шатландцам — 1:4, у Вене аўстрыйцам — 0:4.

Можа быць, сапернікі былі ў нас асабліва моцнымі? Не. Толькі шатландцы прабіліся ў лік 16 камандфіналістаў *EURO'96*, ды і тыя далей першага этапу там не прасунуліся. Швецыя і Аўстрыя — аўтарытэтныя зборныя, але іх поспехі больш у мінулым. Аўстрыйцы, напрыклад, на адборы чэмпіянату Еўропы ў сваёй групе занялі толькі 4-е, а латвійцы ўслед за імі — 5-е месца. Ды і хто наогул раней лічыў Латвію футбольным краем?! У той час як мінскае «Дынама» асядлала саюзны п'едэстал, рыжская «Даўгава» знаходзілася ў першай лізе, марачы пра вышэйшую. А ўжо пра Эстонію і гаварыць няма сэнсу — адна з каманд другой лігі чэмпіянату СССР. І тым не менш цяпер латвійцы выпрасілі з беларусаў 4 ачкі (1:1, 2:0), а эстонцы дабіліся раўнавагі (0:1, 1:0).

Чаму? Што здарылася?

Галандыя на каленях

7 чэрвеня 1995 года здарыўся адзіны і непаўторны пакуль цуд беларускага футбола: перамога над адной з мацнейшых каманд свету — зборнай Галандыі — 1:0. У гасцях жа нашыя не ўстаялі, але прайгралі дастойна, па 0:1 — і галандцам, і нарвежцам, паагрызаліся з чэхамі — 2:4. Быў, праўда, і грубы пракол, але ўсяго адзін — дома з Нарвегіяй — 0:4.

У прадбачаных аўтсайдэраў нашай групы — Люксембурга і Мальты ўзялі па 4 ачкі (па перамозе і нічыёй) і завяршылі адборачны цыкл чэмпіянату Еўропы з такімі паказчыкамі: 3 перамогі (цяпер — 1), 2 нічые (1), 5 паражэнняў (8), 8 забітых (5), 13 прапушчаных (21), 11 ачкоў (4), 4-е месца (6-е).

Чэхі хутка сталі віцэ-чэмпіёнамі кантынента, галандцы трапілі ў васьмёрку лепшых, а нарвежцы ў сусветным рэйтынг-лісце не апускаліся ніжэй першай дзесяткі.

Відавочна, зборная Беларусі зрабіла чарговы крок (калі не два!) назад, у той час як нашыя суседзі — Латвія, Эстонія, у яшчэ большай ступені Літва — рухаюцца наперад.

Затухаючыя ваганні

У той, папярэдняй, беларускай зборнай рэй вялі такія выдатныя майстры, як Андрэй Зыгмантовіч (36 матчаў за зборную СССР), Аляксандр Мятліцкі, Сяргей Герасімец. Зыгмантовіч тады выступаў за «Расінг» (Сантандэр) у вышэйшай лізе іспанскага чэмпіянату, Мятліцкі гуляў у аснове венскага «Рапіда», Герасімец стаў другім бамбардзірам у першынстве Ізраіля. Усе трое, а таксама Павел Радзёнак, Аляксандр Тайкаў, Ігар Гурыновіч, Юры Антановіч, Міхаіл Мархель, Андрэй Сацункевіч прайшлі загартоўку ў чэмпіянатах СССР і еўракубкавых змаганнях. Зразумела, што нацыянальныя першынствы Беларусі не маглі стаць эквівалентнай заменай вышэйназваным турнірам. Пакуль ветэраны яшчэ былі ў страі, а побач з імі падрасталі былыя дублёры і таленавітая моладзь, зборная нейкія задачы вырашала. Аднак інерцыйны рух мае тэндэнцыю да затухання. І праз два гады беларускі экспрэс амаль спыніўся.

Хаця, здавалася б, і цяперашнія нашыя лідэры гуляюць у прэстыжных расійскіх клубах: Штанюк, Кульчый і Астроўскі — у маскоўскім «Дынама», Міраслаў Рамашчанка — у «Спартаку», Арлоўскі — у маскоўскім «Тарпеда», Гурэнка — у «Лакаматыве» (Масква), Бялькевіч — у «Дынама» (Кіеў). І ўзрост у іх 24—27 гадоў — пара росквіту. Аднак легіянерскі стаж у гэтых хлопцаў пакуль невялікі, а галоўнае, у сваіх клубах яны яшчэ не лідэры. Прыязджаючы ў зборную, ім міжволі прыходзіцца браць на сябе ролі першых скрыпак, да якіх яны сёння не гатовыя.

У гэтай сітуацыі трэнеры (найперш С.Бароўскі і А.Башмакоў, пазней М.Вяргеенка і В.Арзамасцаў) аказаліся заложнікамі рэальнага становішча рэчаў. Што-небудзь змяніць яны не ў стане, а адказваць за вынік ім даваліся.

Што рабіць?

Прасцей за ўсё зваліць усё на аб'ектыўныя абставіны: маўляў, ніхто не вінаваты — гэта жыццё так павярнулася. Але ж змаглі падняць свой футбол прыбалты, адраджаюць былую моц украінцы. Чаму ж мы тармозім? Думаецца, адказнасць трэба ўскласці на тых, хто заканадаўча вызначае і практычна кантралюе спартыўнае жыццё краіны ў цэлым і футбольнае ў прыватнасці.

Канкрэтна: адсутнасць падатковых ільгот на інвестыцыі ў спорт не даюць магчымасці стварыць папраўдному прафесійныя футбольныя клубы і прафесійную футбольную лігу. Пакуль у наш футбол не прыйдзе буйны прамысловы і банкаўскі капітал, мы асуджаны на аматаршчыну з усімі наступствамі. Балюча глядзець, як гібеюць станнямі Яўгена Хвастовіча адразу чатыры самабытныя футбольныя калектывы, у першую чаргу ўжо былы наш флагман — мінскае «Дынама» (а таксама «Дынама-93», «Атака» і «Маладзечна»). Ігракі многіх клубаў больш думаюць аб наступленні дня заробку або аб тым, як збегчы на легіянерскі хлеб, чым аб павышэнні свайго майстэрства.

Шмат залежыць і ад Беларускай федэрацыі футбола, кіраўніцтва якой дзейнічае па прынцыпу «Цішэй едзеш — далей будзеш». Далей каціцца ўніз нашай зборнай ужо няма куды. Трэба тэрміновая рэфармацыя сістэмы розыгрышу нацыянальнага чэмпіянату ў вышэйшым эшалоне. Галоўным стрыжнем перайтварэння павінна быць змяншэнне колькасці каманд у 1-й лізе з 16 да 12, а можа і да 10. Дарэчы, у Аўстрыі, Шатландыі, Латвіі, Літве лігі мацнейшых якраз і складаюцца з 10 клубаў. Гэта толькі спрыяе абвастрэнню канкурэнцыі і прагрэсу майстэрства — колькі прахадных, прагулачных матчаў адразу знікне. Аднак гэтага большасць трэнераў, суддзяў і функцыянераў і не жадаюць. Дзе пачынаецца сапраўдны спорт, там застаецца менш прастору для сумнеўнай закулісай дзейнасці.

Ёсць у нас таленавітыя ігракі, трэнеры і менеджэры. Ім толькі трэба даць магчымасць праявіць сябе... Хтосьці павінен сказаць «А!»

Барыс ТАСМАН

Даты і лёсы

14 кастрычніка

1644. Фактычны пачатак гісторыі амерыканскага штата Пенсільванія. У гэты дзень нарадзіўся лідэр англійскай секты квакераў Уільям Пен. Ратуючыся ад пераследу на радзіме, ён разам з паслядоўнікамі з'ехаў у Амерыку, дзе заснаваў калонію, якая цяпер стала штатам і атрымала ў яго гонар назву Пенсільванія.

1912. Псіхічна неўраўнаважаны тэрарыст стрэліў на перадвыбарным мітынгу ў Тэадора Рузвельта. Прэзідэнт ЗША быў паранены, але не загінуў: яго выратаваў вельмі тоўсты тэкст падрыхтаванай прамовы, што ляжаў у нагруднай кішэні паліто.

1920. РСФСР і Фінляндыя падпісалі ў Тарту мірны дагавор, паводле якога скончылася неабвешчаная вайна паміж імі. Яна пачалася яшчэ ў студзені 1918 г., калі Чырвоная Армія і мясцовыя бальшавікі паспрабавалі ўсталяваць у Фінляндыі савецкую ўладу, але былі разбітыя.

1944. Фельдмаршал Эрвін Ромель, які ўзначальваў нямецкія войскі ў Афрыцы, прыняў атруту і памёр за некалькі хвілінаў да таго, як яго павінны былі арыштаваць за ўдзел у замаху на жыццё Гітлера.

1947. Амерыканскі пілот Чак Айгер на рэактыўным самалёце *Bell XI* упершыню пераадолеў гукавы бар'ер.

1964. Пленум ЦК КПСС адправіў у адстаўку генсека Мікіту Хрушчова, які быў абвінавачаны ў авантурных эканамічных эксперыментах, інтрыганстве і ў тым, што даў ледзь не ўсім членам партыйнага кіраўніцтва зняважлівыя мянушкі.

1977. Нейкі кантрабандыст (ці вар'ят?) кінуў ва ўнітаз самалёта 52 злiткі золата агульным коштам каля 200.000 долараў. Іх знайшла каманда прыбіральшчыкаў на борце авіялайнера, што прыляцеў у Ганконг з Непала. Золата перадалі ўладам гімалайскага каралеўства Непал.

15 кастрычніка

1432. Вялікі князь Жыгімонт Кейстутавіч аднавіў унію з Польшчай, скасаваную яго папярэднікам вялікім князем Свідрыгайлам.

1814. Нарадзіўся выдатны рускі паэт Міхаіл Лермантаў, у спадчыне якога ёсць і творы, напісаныя на беларускім матэрыяле, — «Баярын Орша» і «Ліцвінка». Дарэчы, продак паэта шатландскі найміт Георг Лермант у пачатку XVII ст. ваяваў у войску ВКЛ, але потым перайшоў на бок маскоўцаў.

1817. У Швейцарыі памёр кіраўнік паўстання 1794 г. Тадэвуш Касцюшка. Яго парэшткі забальзамавалі і ў наступным годзе пахавалі: цела — у Кракаўскім катэдральным саборы — сярод каралеўскіх магілаў, унутраныя органы — на могілках у Зухвілі, а урна з сэрцам Касцюшкі цяпер захоўваецца ў яго музеі ў Салюры (Швейцарыя).

1836. Нарадзіўся выдатны нямецкі філосаф і паэт Фрыдрых Ніцшэ. Па некаторых звестках, яго продкі былі шляхціцамі з-пад Слуцка.

1917. У Мінску пачалася 2-я сесія Цэнтральнай рады беларускіх арганізацыяў. Былі прынятыя пастановы пра рэарганізацыю ЦРБА ў Вялікую беларускую раду, якая павінна была выконваць функцыі краёвай улады, і пра стварэнне беларускіх нацыянальных палкоў.

1945. У Францыі быў пакараны смерцю П'ер Лаваль, кіраўнік калабаранцкага ўрада Вішы, які супрацоўнічаў з фашыстамі падчас Другой сусветнай вайны.

1962. У Лондане была заснаваная вядомая праваабарончая арганізацыя *Amnesty International* («Міжнародная амністыя»).

16 кастрычніка

1846. Амерыканскі дантыст Уільям Мортан упершыню ў сучаснай медыцыне скарыстаў падчас аперацыі наркоз: ён выключыў прытомнасць пацыента эфірам, каб выдаліць пухліну з рота.

1886. У Польшчы нарадзіўся першы прэм'ер-міністр Ізраіля (з 1948 г.) Давід Бен-Гурыён (Давід Грын).

1939. У газеце «Звязда» быў надрукаваны зварот да літаратараў Заходняй Беларусі, толькі што акупаванай савецкімі войскамі: *«Мы заклікаем вас у нашу вольную сям'ю песняроў і пісьменнікаў. Адгукніцеся ж на наш голас»*. Пад зваротам сталі подпісы: Якуб Колас, Янка Купала.

1941. Нямецкія войскі найбольш блізка падышлі да Масквы. У горадзе пачалася паніка. Палілі архівы, на заводах ламалі ці спешна вывозілі станкі. Цікава, што пасля эвакуацыі заводаў немцы перасталі бамбіць Маскву.

1946. У Нюрнбергу былі павешаныя Рыбентроп, Розенберг, Штрайхер ды іншыя нацысцкія злачынцы. Герынг папярэдне прыняў атруту і памёр.

1962. У храме св.Пятра ў Рыме адкрыўся 2-гі Ватыканскі сабор, у якім узялі ўдзел 2.500 чалавек з усіх кантынентаў. Сабор зацвердзіў новы курс каталіцкай царквы на дыялог з іншымі канфесіямі і сучаснай навукай.

1964. Кітай правёў выпрабаванні ўласнай атамнай зброі.

1970. Амаль праз год пасля выключэння Аляксандра Салжаніцына з Саюза пісьменнікаў СССР ён быў узнагароджаны Нобелеўскай прэміяй па літаратуры.

1984. У Мілтан-Кейнз (Вялікабрытанія) памёр самы высокі сабака — 9-гадовы нямецкі дог Шамгрэт Данзас. Рост гэтага 108-кілаграмовага «сабакі Баскервіляў» дасягаў 105,4 см, а з узнятай поўсцю — нават 106,6 см.

Юрась БАРЫСЕВІЧ

© СВАБОДА Падпісны індэкс 63887 E-mail: edit@svaboda.minsk.by СВАБОДА у Internet: http:\\www.gis.minsk.by Спасылка на газету СВАБОДА абавязковая Наклад 90.000 (першы завод — 32.360)
Нумар падпісаны ў друк 13.10.97 (15:00) Надрукавана на паліграфічнай фабрыцы «Чырвоная зорка» (г.Мінск, 1-шы Загарадны завулак, 3) ЛВ № 215 Заказ 365